

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 48 · 8. februar
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte onsdag den 8. februar 2023 kl. 10

President: Nils T. Bjørke

Dagsorden (nr. 48):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:09]: Representanten Kari Henriksen, som har vore permittert, har igjen teke sete.

Den innkalla vararepresentanten for Akershus, Anita Patel, tek no sete.

Representanten Kathy Lie vil setja fram eit representantforslag.

Kathy Lie (SV) [10:00:35]: På vegne av representantene Mona Fagerås, Grete Wold og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om et enklere og mer forbrukervennlig regelverk for gavekort.

Presidenten [10:00:49]: Representanten Christian Tybring-Gjedde vil setja fram eit representantforslag.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:01:05]: På vegne av stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Sylvi Listhaug og meg selv vil jeg fremsette et representantforslag om anerkjennelse av Holodomor som folke mord på det ukrainske folket.

Presidenten [10:01:23]: Representanten Ingvild Wettrhus Thorsvik vil setja fram eit representantforslag.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [10:01:34]: På vegne av representantene Grunde Almeland, Guri Melby, Ane Breivik og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å bedre livs- og boforholdene for enslige mindreårige asylsøkere.

Presidenten [10:01:47]: Forslaga vil verta handsama etter reglementet.

Sak nr. 1 [10:01:54]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:56]: Stortinget fekk måndag melding frå Statsministerens kontor om at statsrådene Trygve Slagsvold Vedum, Anne Beate Kristiansen Tvin- nereum og Espen Barth Eide vil møta til munnleg spørje- time.

Dei annonserte regjeringsmedlemene er til stades, og me er klare til å byrja den munnlege spørjetimen.

Me byrjar då med det fyrste hovudspørsmålet, frå representanten Helge Orten.

Helge Orten (H) [10:02:24]: På fredag sendte finans- ministeren ut en litt uvanlig pressemelding. Kun én måned inn i det nye året varslet finansministeren at prisveksten er vesentlig høyere enn det som ble lagt til grunn i budsjettet for 2023, og at det vil komme nye anslag og justeringer i revidert budsjett i midten av mai.

Regjeringa fikk tidlig informasjon om at prisveksten i budsjettet trolig var for lav. Det første faresignalet kom vel bare fire dager etter at budsjettet var lagt fram. I møte mellom finanspolitisk råd og departementet ble det påpekt at prisanslagene i budsjettet virket lave, og at budsjettet kunne bli mer innstrammende enn planlagt. Det ble også uttrykt bekymring for høye inflasjonstall gjennom sommeren. Utover høsten kom både Statistisk sentralbyrå, Norges Bank og andre miljøer med langt høyere prisanslag enn det som ligger til grunn i budsjettet. Regjeringa selv advarte i nasjonalbudsjettet om at prisveksten kunne bli høyere.

I pressemeldinga som ble sendt ut sist fredag, ber i praksis finansministeren om at budsjettet som regjeringspartiene og SV stemte gjennom i desember, ikke skal følges. Kommuner, sykehus og andre som mottar penger, skal i stedet basere seg på at de får mer midler til å dekke prisvekst. Hvor mye de får, skal de først få vite i midten av mai. Det skaper usikkerhet.

Er det budsjettet som er vedtatt i Stortinget som gjelder, eller skal de styre etter pressemeldinga fra finansministeren? Det er åpenbart viktig at budsjettet baserer seg på så gode anslag som mulig, og at det ligger til grunn når budsjettet blir behandlet i Stortinget. Er det noen spesiell grunn til at finansministeren og regjeringa ikke kom med oppdaterte anslag da vi hadde budsjettet til behandling før jul, og da alle andre kom med høyere anslag for prisveksten?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:04:15]: Det siste året har vi opplevd et år med mye større variasjon i prisene enn man har vært vant til, og en høy prisvekst som har skapt mange utfordringer. Det som har vært min hovedbekymring, er hvilken utfordring det har skapt først for deg og meg, folks privatøkonomi, for å få hverdagen til å gå i hop, og i neste omgang hvordan det har skapt usikkerhet for mange bedrifter som skal planlegge, hvilke priser de skal sette, hvilken aktivitet de skal legge til grunn. Det har også skapt usikkerhet rundt offentlige budsjetter: Hva blir de reelle kostnadene?

Grunnen til at vi sendte ut det brevet sist uke, er nettopp at vi ville gi trygghet til politiet, Forsvaret, sykehusene og de andre som skal holde Norge i gang, for at det aktivitetsnivået Stortinget og regjeringen la opp til før jul, er det aktivitetsnivået som skal holdes – verken mer eller mindre. Det er ingen grunn til at man skal halvere aktivitet i norsk politi eller norsk forsvar fordi

prisveksten er høyere. Det skal være samsvar med det aktivitetsnivået Stortinget mente var riktig da dette var til behandling før jul.

I budsjettarbeidet i fjor høst varslet vi at det er mer usikkerhet enn vanlig, og at vi hvis nødvendig vil gjøre justeringer og endringer i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Det er derfor vi har et revidert nasjonalbudsjett; det er for å tilpasse budsjettet til den situasjonen en står i. Jeg mente det var riktig på vegne av regjeringen å gi trygghet til norske offentlige virksomheter for at de kan videreføre den aktiviteten som er planlagt. Jeg regner med at Høyre synes det er klokt at det ikke gjennomføres store kutt i politi, sykehus og andre virksomheter nå på grunn av usikkerhet rundt prisanslag.

Helge Orten (H) [10:06:08]: Vi deler den bekymringen – konsekvensene av for lave prisanslag for budsjettet for 2023. Det er helt åpenbart. Bakgrunnen for at vi har den bekymringen, er at anslagene var for lave i utgangspunktet. Det er finansministerens ansvar å legge fram for Stortinget så godt oppdaterte anslag som mulig, slik at vi kan ha en mest mulig reell behandling av budsjettet når vi har det til behandling her i Stortinget. Det er finansministeren som er ansvarlig for å legge fram dette for Stortinget. Tok finansministeren noen initiativer til å få oppdaterte anslag på prisveksten mens budsjettet var til behandling i Stortinget?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:06:50]: Jeg var opptatt av å informere Stortinget om usikkerheten rundt prisvekst i den perioden vi er i, for det har vært mye større svingninger enn vi nesten noen gang har hatt.

Fordelen når en har en prisvekst på rundt 2 pst., som er det styringsmålet vi har satt for Norges Bank, er at da forholder folk seg nesten ikke til prisvekst i det hele tatt. Det er rolig, det er stabilt. Folk kan planlegge både privatøkonomisk, i bedrifter og i offentlig virksomhet. Det er en av grunnene til at regjeringen er så opptatt av å få ned prisveksten: Den skaper mer uforutsigbarhet. Men gjennom dette brevet gir vi forutsigbarhet – at aktivitetsnivået skal være i samsvar med det som var målsettingen.

Vi må fortsatt si at det er usikkerhet rundt hvor stor prisveksten blir i år. Nå har vi vært igjennom én måned, og vi så at måneden med høyest prisvekst var i fjor, med 7,5 pst. Det har vært lavere prisvekst nå i januar. Vi får nye prisvekstanslag fra SSB i løpet av kort tid. Det er fortsatt for tidlig å si hva tallene blir, men da skal vi justere dem inn i revidert nasjonalbudsjett.

Presidenten [10:07:55]: Det vert oppfølgingsspørsmål – først Helge Orten.

Helge Orten (H) [10:07:58]: Det er for så vidt ikke så unaturlig å gjøre oppdaterte anslag i revidert nasjonal-

budsjett. Nå har finansministeren, bare en måned ut i dette året, varslet at det er behov for det, og det er forholdsvis kort tid siden budsjettet ble vedtatt i Stortinget.

De der ute, om det er sykehus, skoler, kommuner eller andre som skal legge sine budsjett for innværende år, må ta utgangspunkt i det Stortinget har vedtatt. Er det slik at det er Stortingets budsjettvedtak de skal styre etter, eller er det pressemeldinga fra finansministeren, som egentlig indikerer at de bør legges på et høyere driftsnivå enn det regjeringspartiene og SV faktisk vedtok her i Stortinget for kort tid siden?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:08:44]: Regjeringspartiene, SV, Høyre og alle partiene her vedtok et visst aktivitetsnivå. Hvor mange politifolk skal en ha på jobb, hvor mange skal det være i sykehusene, hvor mange lærere skal vi ha i skolene? Vi la rammer for aktiviteten.

Det som presiseres i det brevet, er at regjeringen mener man kan ha den aktiviteten også gjennom hele året. Hvis vi ikke foreslår justeringer i revidert nasjonalbudsjett, vil aktiviteten bli lavere enn det partiene på Stortinget ønsket før jul. Det ønsker ikke vi.

Så er det selvfølgelig sånn at Stortinget må vedta revidert nasjonalbudsjett, men jeg kan på vegne av regjeringen si hva vi mener er rett. Regjeringen mener det er feil at man skulle ta ned aktiviteten i politi, forsvar og sykehus fordi man får en høyere prisvekst enn det som ligger til grunn i budsjettet. Så er det opp til regjeringspartiene på Stortinget, SV, Høyre og andre å vurdere hva de mener, men regjeringen mener at vi ikke skal dra ned aktiviteten i politi og forsvar på grunn av høyere prisvekst.

Presidenten [10:09:46]: Helge Orten – til oppfølgingsspørsmål.

Helge Orten (H) [10:09:51]: Helseministeren holdt sin sykehistale for et par uker siden. I den var hun ganske tydelig på at det ble stramme budsjett for helseforetak framover, bl.a. på grunn av pris- og lønnsveksten. Det helseministeren da gjør, er selvfølgelig å følge det budsjettet som regjeringspartiene og SV fikk gjennomslag for og fikk vedtatt i Stortinget. Vi er bekymret for hva dette vil bety for både helsetilbudet til pasientene og de ansattes arbeidsforhold i norske sykehus. Er det helseministeren, som følger det budsjettet som Stortinget har vedtatt, man skal høre på, eller er det finansministeren, som egentlig varsler at man bør overskride budsjetttrammene?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:10:41]: Vi så også før jul at det var krevende for sykehusene, og vi la inn ekstra penger i nysalderingen på grunn av de økte

kostnadene sykehusene hadde i fjor på 2,5 mrd. kr, som vi mente var riktig da. Så la helsekomiteen, Stortinget og regjeringen opp til et aktivitetsnivå i sykehusene. Det er det aktivitetsnivået vi mener skal videreføres. Det er likevel krevende valg, det er alltid krevende valg i helseforetakene og sykehusene våre. Men det som er min styringsinstruks, og som jeg kommer til å foreslå for Stortinget på vegne av regjeringen, er at man ikke skal ta ned aktivitetsnivået på grunn av prisvekst. Så er det viktig å huske: Hvis man tar prisveksten i Norge på 5,9 pst., som den var det siste året, er kjerneproblemet at vi må få prisveksten ned. Heldigvis ligger Norge i lavere sjikt når det gjelder prisvekst i Europa, f.eks. var de siste tallene fra Sverige på over 10 pst. Så vi må klare fortsatt å føre en ansvarlig politikk, slik at vi får prisene ned. Vi ligger i det laveste sjiktet, men det skaper mange utfordringer når prisene går for mye opp.

Presidenten [10:11:46]: Helge Orten – til oppfølgingsspørsmål.

Helge Orten (H) [10:11:47]: Det er fremdeles litt uklart for meg om finansministeren nå egentlig sier at de skal forholde seg til det budsjettet som er vedtatt, eller om det skal baseres på at det kommer en justering i mai som en ikke kjenner per i dag. Helseforetak og andre må legge sine budsjett nå, ikke vente til mai med å legge sitt aktivitetsnivå for det året vi er inne i. Det er veldig uklart for meg hva finansministeren egentlig mener.

Et annet spørsmål er hvordan dette vil påvirke den samlede oljepengebruken når vi kommer til revidert budsjett. Finansministeren har jo flere ganger påpekt at vi skal ha et stramt budsjett. Dette vil åpenbart påvirke også budsjettet. I tillegg vet vi også at det sannsynligvis kommer flere flyktninger til Norge i løpet av 2023 enn det som ligger i anslagene. Har finansministeren noen formening om hvordan dette vil se ut når vi kommer til revidert budsjett, og hvordan dette vil påvirke økonomien?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:12:42]: At dette var så uklart, tror jeg har litt med ørene som hører å gjøre også, for det er egentlig veldig klart. Regjeringen mener at det aktivitetsnivået som sykehusene la opp til med basis i den prisveksten man la til grunn, skal kunne videreføres. Vi mener at politiet heller ikke skal kutte – med basis i at prisveksten kan bli høyere enn det vi la til grunn – eller at man skal kutte i Forsvaret. Det er helt, helt klart. Det kommer vi selvfølgelig også til å si i vår styringsdialog med de ulike offentlige virksomhetene. Men regjeringen er ikke bevilgende myndighet, vi må ta det forbehold at Stortinget er enig med regjeringen. Hvis regjeringen får sin vilje gjennom, skal det ikke kuttes i politiet på grunn av de prisanslagene. Hvis regjeringen får gjennomslag, skal det ikke kuttes i Forsvaret på grunn av

de prisanslagene. Og da er min utfordring til Høyre: Er de enig i det, eller er de uenig i det? Jeg vil tro at de er enig, og da er det helt klart. Jeg er sikker på at det brede flertallet i Stortinget er helt enige om det.

Presidenten [10:13:39]: Roy Steffensen – til oppfølgingsspørsmål.

Roy Steffensen (FrP) [10:13:52]: Som representanten Orten sa, var det mange som allerede i oktober sa at finansministeren hadde brukt helt feil tall i kalkulatoren når det kom til beregninger av prisvekst og andre anslag, så det er ingen overraskelse at finansministeren har sett seg nødt til å korrigere. Men i desember var ikke finansministeren til å rokke, og han var veldig tydelig på at en eneste krone mer over statsbudsjettet ville føre til press i økonomien, til økt inflasjon, til økt rente. Til NRK sier statsråden at det er snakk om milliarder av kroner mer. Altinget har regnet ut at det kanskje er snakk om så mye som 30 mrd. kr. Jeg lurer litt på hvordan dette skal finansieres. Er det ved økt bruk av oljepenger, er det ved økte skatter og avgifter, eller er det ved kutt i andre ting i offentlig sektor? Jeg lurer også på om februarversjonen av Vedum har noen beroligende ord å sende til desemberversjonen av Vedum med tanke på frykten for økt rente.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:14:55]: I motsetning til Fremskrittspartiet har jeg vært opptatt av å få ned prisveksten hele tiden, for jeg vet at prisvekst rammer så hardt som det gjør, og det rammer spesielt folk med vanlige og middels inntekter hardt. Derfor må vi få prisveksten ned. Det er en hovedoppgave. Så må man tenke på hva det er vi diskuterer: Hvor er det vi skal bruke samfunnets ressurser? Det regjeringen legger opp til, er at aktivitetsnivået i offentlig sektor skal være akkurat likt som det vi planla før jul – ikke mer, ikke mindre. Det er det det handler om når man snakker om press – om det skal være mer aktivitet eller mindre aktivitet. Vi skal ha lik aktivitet. Så får eventuelt Stortinget, hvis man ønsker det i revidert nasjonalbudsjett, øke aktiviteten på visse områder. Dette er ikke snakk om noen aktivitetsøkning. Det er en videreføring av aktiviteten i politiet, i Forsvaret, i sykehusene, i skolen, i veivedlikehold – akkurat som vi har planlagt. Hvis Fremskrittspartiet mener det er rett å kutte i politi, forsvar, sykehus og veivedlikehold, får de mene det. Vi mener det ikke.

Presidenten [10:15:50]: Roy Steffensen – til oppfølgingsspørsmål.

Roy Steffensen (FrP) [10:15:52]: Det blir sagt at vi må få prisveksten ned, og samtidig at aktiviteten skal være lik, men det vil kanskje koste så mye som

30 mrd. kr mer. Vil 30 mrd. kr mer over statsbudsjettet føre til økt prisvekst?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:16:06]: Roy Steffensen burde som medlem av finanskomiteen vite at det er både en inntektsside og en utgiftsside på et statsbudsjett, og at det er altfor tidlig å si hvilke tall som kommer til å ligge i revidert nasjonalbudsjett. De kommer i revidert nasjonalbudsjett, og så får vi diskutere det da. Det som ligger til grunn her, er at man skal videreføre den aktiviteten man har planlagt for. Da er det interessante spørsmålet: Mener Fremskrittspartiet det er feil at vi skal videreføre aktiviteten? Mener de at vi burde dratt politiets aktivitet ned? Mener de at det burde vært mindre veivedlikehold, mindre til Forsvaret, mindre til sykehusene? Eller er det bare kritikk for politisk spill? Poenget nå for regjeringens del er én ting: at det aktivitetsnivået som Stortinget vedtok før jul, skal videreføres, ikke kuttes.

Presidenten [10:16:50]: Roy Steffensen – til oppfølgingsspørsmål.

Roy Steffensen (FrP) [10:16:51]: Finansministeren innrømmer nå at anslaget for prisvekst i statsbudsjettet var for lavt, og at det offentlige skal kompenseres krone for krone for de økte utgiftene. Men det er jo ikke bare det offentlige som nå opplever økte priser og utgifter som er langt høyere enn det de forventet for bare et halvt år siden. Dette gjelder i høyeste grad vanlige folk og næringslivet, som opplever økte kostnader på mat, på drivstoff og på strøm, men jeg har ikke registrert at det er sendt ut noen pressemeldinger som handler om å hjelpe disse. Er det sånn å forstå at offentlige etater, virksomheter, departementer og direktorater skal forholde seg til den rause og forståelsesfulle februarversjonen av Vedum og bli kompensert, mens vanlige folk og næringsliv må forholde seg til den strenge og formannende desemberversjonen av Vedum?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:17:42]: Hvis Roy Steffensen husker hva som gjøres gjennom et år i Stortinget, blir f.eks. mange av de ytelsene som gis til dem som trenger det mest, regulert gjennom grunnbeløpet i folketrygden, som har et eget opplegg. Det blir regulert i vår fordi vi er opptatt av at nettopp de ytelsene til de som har ulike offentlige ytelser, selvfølgelig skal reguleres når pris- og kostnadsveksten går opp på den måten den gjør. Det ligger det automatikk i. Regjeringen vil gjennomføre det for å skape trygghet for folk. Dette handler ikke bare om offentlig sektor. Det handler selvfølgelig også om privatøkonomien, spesielt for dem som er på ulike typer ytelser. Det kommer til å skje fordi vi må sørge for at det blir minst mulig vanskelig

for folk. Vi skal få Norge gjennom denne perioden raskest mulig. Vi ligger nesten an til å være på det laveste i Europa på prisveksten – heldigvis gjør vi det. Vi ligger mye lavere enn mange av de landene vi pleier å sammenligne oss med, men det er fortsatt ikke godt nok. Vi skal få prisene ned. Vi skal sørge for at folk sitter igjen med mer, og vi skal skape mer stabilitet uten at ledigheten går for mye opp.

Presidenten [10:18:45]: Marie Sneve Martinussen – til neste oppfølgingsspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:18:54]: Nå fikk statsråden veldig mange spørsmål som jeg også fikk lyst til å svare på, men jeg har forstått det slik at spørretimen handler om å stille spørsmål.

Som ministeren vet godt, kan liten tue velte stort lass, og i denne sammenhengen kan små prosenter velte norsk økonomi. Det er ganske små prosentenheter vi snakker om, men som vi vet kan få ekstremt stor effekt for både offentlig sektor og folk flest. Jeg og resten av Rødt har mast ganske mye om disse små prosentene, som kan virke ganske tørt og kjedelig, men som er høydramatisk for sykehus, politi og folk flest. I pressemeldingen ministeren sendte ut, nevnes det at «verdien av tilskudd til bedrifter og organisasjoner og overføringer til folk, som for eksempel barnetrygd,» også skal justeres.

Det ble nevnt at grunnbeløpsjusterte ting er en egen greie, men hva med sosialhjelpen? Den justeres ikke med grunnbeløpet. Den er i seg selv lav, og jeg vil spørre om det også er noe av det som skal justeres nå, med den økte prisveksten?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:20:01]: Det er et generelt svar på det: Vi mener at grunnprinsippet skal være i samsvar med det Stortinget vedtok før jul. Så er det noen ting Stortinget valgte ikke å justere, men det skal være mest mulig i samsvar med det som Stortinget vedtok før jul, slik at stønadsnivåer, tilskudd, virksomhet i politiet og i Forsvaret skal være i samsvar med det.

Når det gjelder det at liten tue kan velte stort lass, har vi erfart det i et av våre naboland, Storbritannia. Der var det bare noen taler som veltet et stort lass. Tidligere statsminister Liz Truss holdt en tale om en helt ny økonomisk politikk. Det skapte en grunnleggende mistillit, det skapte enorm uro i økonomien, og det rammet hardest dem som hadde minst fra før. Derfor er det viktig, i den urolige tiden vi er inne i nå, at vi tar ansvarlige og gode valg, men vi må også justere slik at budsjettet kommer i samsvar med det som var målsettingen. Det er det vi gjør nå.

Presidenten [10:20:53]: Marie Sneve Martinussen – til oppfølgingsspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:20:55]: Da tolker jeg det dithen at også sosialhjelpssatsene skal oppjusteres, siden de er blant de satsene som ble justert 1. januar, med det gamle og uriktige prisvekstanslaget man hadde for 2023.

Dette er ikke noe nytt. I fjor var det egentlig enda verre. Da trodde man at prisveksten i 2022 skulle bli 1,3 pst., men fasiten er 5,9 pst. – altså en differanse på 4,6 prosentpoeng. Det er ikke en liten tue; det er faktisk en veldig stor tue for veldig mange. Det gjør at det er et stort etterslep, ikke bare i offentlig sektor, men også for f.eks. barnetrygden. Der er det et etterslep på flere tusen kroner i året for barnefamilier, nå som barnetrygden er mindre verdt, uansett om man velger å justere for prisveksten i år. Det samme gjelder sosialhjelpen, der man helt riktig gjorde en justering i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i fjor, men det viste seg ikke å være tilstrekkelig i det hele tatt. Så også der er det snakk om store beløp.

Gjort er gjort og spist er spist. Rødt foreslo å gjøre noe med dette i fjor, men det ble ikke gjort. Er ministeren villig til å se på etterslepet på spesielt de ytelsene som går til dem som har aller minst?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:22:01]: Vi gjorde veldig mange nye tiltak i fjor. Vi var nødt til å gjøre det fordi prisveksten rammet så hardt. Det var f.eks. økninger i bostøtten, som var avgjørende viktig og riktig for dem som har aller minst. Det var også viktig det vi gjorde for å nå det brede lag av befolkningen, f.eks. gratis SFO for førsteklassingene. Det blir nå også innført gratis SFO for andreklassingene. Vi valgte aktivt å holde prisene for barnehage lavere. Vi gjorde tiltak for dem som nå har store reisekostnader, ved å forbedre pendlerfradraget. Vi gjorde også forbedringer for dem som må bo mye borte, ved å ha et bedre brakkefradrag. Vi gjorde mange tiltak for å avhjelpe situasjonen med høy prisvekst.

Det aller viktigste vi gjør, er at vi, sammen med en god fagbevegelse, Norges Bank og Stortinget, fører en ansvarlig økonomisk politikk, slik at vi får ned prisveksten. Vi er blant de landene i Europa som ligger lavest, og vi skal også ned.

Presidenten [10:22:57]: Me går vidare til neste hovudspørsmål.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:23:09]: Finansministeren kan bli stående.

Vi står foran et lønnsoppgjør hvor svært mange opplever at den økonomiske hverdagen er blitt langt tøffere, kanskje særlig for dem som trodde på finansministerens spådommer ved inngangen til fjoråret, da han i et intervju med VG sa:

«Det brede lag av folket ligger an til å få litt mer i lommeboken i 2022 enn i år, og enda mer i 2023.»

I det samme intervjuet ble for øvrig også en strømkabel begravd. Den synes nå å ha gjenoppstått.

Utover våren i fjor ble vi gjort kjent med Vedums kalkulator, som viste at en vanlig familie ville sitte igjen med ca. 14 700 kr mer til å dekke sine utgifter. Resultatet ble som kjent en like stor minus for en vanlig familie. I årets statsbudsjett har finansministeren også levert en stor regnefeil, en solid bommert på viktige nøkkeltall som lønns- og prisvekst. Bare 34 dager etter at budsjettet begynte å virke, har finansministeren selv stemplet budsjettet som utgått på dato.

Regjeringen har varslet at offentlig sektor skal få dekket ekstrakostnadene. Dermed øker fort bruken av oljepenger som denne regjeringen på inn- og utpust har hevdet vil skape press i økonomien og dermed kunne føre til økte renter. Vanlige folk, som i fjor opplevde å få kraftig svekket kjøpekraft og nå frykter det samme igjen, skal altså ikke få en krone mer igjen fra regjeringen. Det skal heller ikke private bedrifter – eller la oss kalle det arbeidsplassene til svært mange nordmenn.

Når vi nå står foran årets lønnsoppgjør, hva vil være finansministerens bidrag til å innfri sitt eget løfte om at det brede lag av folket ligger an til å få litt mer i lommeboken i 2022? Det er for sent, men de skal i hvert fall få enda mer i 2023.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:25:10]: Vi fortsetter litt med samme tema. Da skal vi begynne med budsjettet for i fjor. Da Senterpartiet og Arbeiderpartiet kom inn i regjeringskontorene, forelå grunnlagstallene og de beregningene som var gjort. De tallene som vi overtok fra Jan Tore Sanner og Erna Solberg, tilsa at man med bakgrunn i de faglige rådene man hadde fått, anslo at prisveksten i 2022 skulle bli på 1,3 prosentpoeng. Vi videreførte de tallene i vårt anslag. Det er altså bakgrunnen for det intervjuet som ble referert til: at man la til grunn de anslagene som forelå, som var gjort av de beste fagfolkene, og som Høyre hadde lagt fram med bakgrunn i de rådene de hadde fått. Da lå det an til at det skulle bli en reallønnsvekst.

Så endret verden seg. Det skjedde noen ganske dramatiske ting i februar i fjor, som har hatt veldig mange dramatiske konsekvenser. En av dem er nettopp den økonomiske uroen som vi har vært gjennom. Da har regjeringens mål gjennom den økonomiske uroen vært at vi må klare å holde ledigheten lav. Vi må også føre en økonomisk politikk hvor det vil være litt variasjon i ledighet, men hvor vi ikke får en bråstopp – at vi går fra en periode med veldig høy aktivitet til bråstopp, og dermed høy ledighet, for det er det som rammer folk aller, aller hardest.

Derfor har vi også tatt krevende valg med å holde igjen. Derfor har også Norges Bank, med sitt mandat, tatt krevende valg, og også norsk fagbevegelse har tatt krevende valg. Det er når vi tre jobber sammen – når bevilgende myndighet ved regjering og storting, Norges Bank og fagbevegelsen gjør sin jobb – at vi i Norge kan klare å komme gjennom dette raskere enn kanskje noen andre. Det er målsettingen.

Skal vi få en periode der folk får mer igjen i lommeboka, er det å få prisveksten ned noe av det viktigste. Så skal lønnsoppgjøret få gå sin gang uten at jeg skal komme med ulike prognoser på hvordan lønnsoppgjøret vil bli.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:27:13]: Nå er det vel et faktum at den berømmelige kalkulatoren ble trukket frem etter februar og etter at lønnsoppgjøret i frontfagene var i havn. Men jeg registrerer at finansministeren igjen har sett inn i glasskulen, og i motsetning til hva mange andre tror om den økonomiske utviklingen i 2023, varslet statsministeren i intervju med TV 2 den 10. januar at han tror det verste er over. Med historien fra fjoråret friskt i minne, med brutte løfter om økt kjøpekraft, hvordan har finansministeren tenkt å bidra til at hans forventninger til utviklingen i 2023 innfris?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:27:55]: Limi er en dyktig representant, men han er litt selektiv med hva han plukker ut. Hvis Limi velger å huske det han egentlig vil huske, så var det partene i lønnsoppgjøret som trodde at det skulle bli en liten reallønnsvekst i fjor, fordi man la det til grunn, men så var det mange ting som endret seg. Det som diskusjonen gjaldt, var jo ulike tall fra SSB og partene i lønnsoppgjøret. Så var det mye mer usikkerhet enn det en har vært vant til, og det som skaper sikkerhet i Norge, er nettopp at vi jobber sammen. I mange andre land jobber man mot hverandre. I Norge har vi tett dialog med NHO, de store arbeidsgiverorganisasjonene. Vi har tett dialog med fagbevegelsen. Vi har en sentralbank som er uavhengig, og som gjør sin jobb, og vi har en ansvarlighet i regjering og storting. Derfor kommer vi i Norge til å klare dette, men det har vært krevende. Så er målet at det skal være krevende så kort tid som overhodet mulig, og derfor må vi få prisene ned, for det er den høye prisveksten som har skapt de mange problemene, for både privatpersoner og mange bedrifter.

Presidenten [10:28:56]: Det vert oppfølgingsspørsmål – først Hans Andreas Limi.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:28:58]: Det var lite konkret i det svaret. Men en mulighet som regjeringen har, er å forbedre den gjeldende strømstøtteordningen for å gjøre det enklere for private husholdninger å kom-

me gjennom en periode med ekstreme energipriser. Regjeringen fremhever ofte den norske ordningen som den aller beste i Europa. Så viser vel nærmere sammenligninger med ordninger i andre land at den er ikke absolutt best, til tross for at Norge er i en helt unik situasjon, med enorme ekstrainntekter på grunn av høye energipriser. Det er noe med innretningen av denne strømstøtteordningen som gjør at den reelle kompensasjonen ikke blir 90 pst., men den blir kanskje i underkant av 60 pst. over 70 øre. Jeg registrerer at Fellesforbundet har foreslått en endring av strømstøtteordningen, slik at den blir basert på gjennomsnittlig forbruk per time og ikke et uvektet gjennomsnitt per måned. Vil finansministeren ta initiativ til å følge opp dette forslaget fra Fellesforbundet, og i så fall når kan vi forvente det?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:30:07]: Strømstøtteordningen er ikke mitt konstitusjonelle ansvar, så akkurat innretningen på den må tas med olje- og energiministeren. Mitt konstitusjonelle ansvar direkte er avgiftspolitikken. Noe av det første vi gjorde da vi kom inn i Finansdepartementet, var nettopp å kutte de avgiftene Fremskrittspartiet hadde økt. Fremskrittspartiet hadde økt elavgiften ca. 50 pst., og vi kuttet den. Vi kuttet elavgiften mer enn det Fremskrittspartiet økte den gjennom sine år i regjering. Derfor er elavgiften nå i vintermånedene, januar, februar, mars, ca. halvparten av det den var da vi kom inn i regjeringskontorene. Vi mener det er feil å avgiftsbelegge strøm, noe Fremskrittspartiet mente var rett da de hadde finansministeren. Det viser i praksis hva man gjør når man har ansvar. En måte for Fremskrittspartiet å saldere budsjettene sine på var å øke avgiftene på grunnleggende goder. Senterpartiet var imot det da, og vi fjerner det nå når vi sitter i posisjon.

Presidenten [10:31:01]: Me går til neste hovudspørsmål.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:31:19]: Det er godt nytt at Noreg har skrive under naturavtalen, og det er også godt nytt at regjeringa allereie varslar at ein vil sette i gang eit arbeid med ei stortingsmelding for å lage ein plan for korleis denne historiske naturavtalen skal implementerast i norsk politikk. Men så er det ein god del store arealsaker – for dette handlar veldig mykje om areal – som må avgjerast før denne meldinga er ferdig. Då Miljødirektoratet sette ned foten for å byggje ein motorveg gjennom Lågendeltaet, same dag som naturavtalen blei underskriven, tenkte eg: endeleg nokon som set ned foten til fordel for natur. Men blekket i avtalen var knapt tørka før ministeren likevel sette døra på gløtt for å ofre Lågendeltaet til fordel for bilane, tvert mot Miljødirektoratet sitt naturfaglege råd.

Kva skjer? Har statsråden ombestemt seg? Er ikkje varig vern varig vern, og er naturavtalen ikkje viktig nok til at ein stoppar slike prosjekt?

Statsråd Espen Barth Eide [10:32:33]: Jeg vil først slutte meg til beskrivelsen av naturavtalen som svært vellykket. Representanten Kjærstad var jo interpellant i går i en veldig god diskusjon om den, hvor jeg brukte anledningen til å kunngjøre at det kommer en stortingsmelding om oppfølging av naturavtalen. For den skal vi bidra til å følge opp i Norge, som vi forventer av andre land med rapporteringsplikt, og vi ønsker å involvere Stortinget i det.

Så står det ikke i naturavtalen fra Montreal at man ikke kan bygge bro over Lågendeltaet. Det det står, er at man skal ta mer hensyn til den samlede belastningen på natur i alt man gjør. Det er helt riktig at vi må bli mye flinkere til å gjøre det når vi bygger veier, når vi åpner opp for hyttefelt, når vi bygger andre ting – i det hele tatt i hele vårt samlede arealpåtrykk.

Det jeg har sagt, er at det er helt uaktuelt å oppheve Miljødirektoratets beslutning, som var et spesifikt svar på et spesifikt spørsmål. Miljødirektoratet sa selv at om man ønsker å gjøre endringer i veitraseen Moelv–Øyer, altså E6 forbi Lillehammer, må man eventuelt se på verneforskriften. Problemet der er at enhver justering, til og med utvidelse av eksisterende vei eller endringer i eksisterende vei, krever at man gjør noe med verneforskriften, for den nåværende veien går gjennom det samme vernede området. Det jeg har sagt, er rett og slett at vi ser på løsninger der naturen skal komme bedre ut enn i den opprinnelige planen. Vi har ikke forskuttert hvilken løsning det er. Jeg jobber godt sammen med samferdselsministeren om å finne løsninger på det. De fleste som kjenner dette området, vet at ikke å gjøre noe, heller ikke er bra, verken for folk eller natur, for nå dunderer det lastebiler inn i deler av Lillehammer, og det er en mye større belastning enn det som opprinnelig var tiltenkt. Vi leter etter en løsning, men det jeg kan si her i Stortinget nå, er at det vi skal lande på, skal passe på at naturen samlet sett kommer bedre ut enn den gjorde i det opprinnelige opplegget.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:34:39]: Eg registrerer at statsråden ikkje heilt svarer på spørsmålet mitt. Lågendeltaet er ikkje kva område som helst, men eit av Noregs største innlandsdelta. Eit naturreservat blei oppretta allereie i 1990, etter ein omfattande verneprosess. Då er det utplukka skikkeleg – dette er det vi må verne. Vegstyresmaktene har altså visst om naturverdiane heile tida og kunne ha lagt planar for å unngå det. Det er ikkje berre å erstatte eit elvedelta med eit unikt areal, med eit anna. Kan statsråden forklare meg korleis det å vurdere å endre verneforskrifta for å tillate motor-

vegbygging akkurat der, er ei god oppfylling av naturavtalen?

Statsråd Espen Barth Eide [10:35:22]: Det er viktig i spørretimen at statsråden svarer godt, men også at representanten lytter til det som blir sagt. Vi har ikke forskuttert hvilken løsning det blir her. Jeg legger til grunn at det faktisk må gjøres noe med denne veistrekningen fordi det er en belastning for både folk og natur med dagens løsning. Omtrent ingen som mener noe om dette, mener at bare ikke å gjøre noe er riktig. Løsningen, om det er en bro over Lågendeltaet eller andre løsninger, er ikke endelig landet. Det som er viktig, er at vi skal ta med oss det viktige prinsippet om at naturen samlet sett må komme bedre ut.

Det skal være en veldig høy terskel for å endre et vern, men det er altså 3 200 ulike vernetiltak rundt omkring i Norge, og en sjelden gang kan det komme samfunnsmessige mål som er i konflikt med det opprinnelige vernet. Jeg sier ikke at det er tilfellet her, men det kan være det, og det er rom for å gjøre justeringer i verneforskriften når man vet nye ting. Det gjør man sjelden, men av og til. Men da må helheten og verneformålet ivaretas så godt som mulig og gjerne bedre enn før. (Presidenten klubbar.)

Presidenten [10:36:28]: Ein må prøva å halda seg innanfor tida.

Birgit Oline Kjerstad – til oppfølgingsspørsmål.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:36:32]: Eg merkar meg at verneområda våre er sette under stort press frå store utbyggingssaker og motorvegplanar. Ofte taper naturen i desse kampane, og det er bekymringsfullt. Det er dessverre ikkje berre Lågendeltaet som står i fare for å bli rasert. Den kjempedyre, ferjefrie E39 med Møreaksen og særleg Hordfast er eit anna eksempel på motorvegar som vil skjere brutalt gjennom landskap og også natur- og verneområde. Eg meiner at naturavtalen må få konsekvensar for desse sakene dersom han skal ha verdi i det heile, for desse areala er ikkje-fornybare ressursar. Det er ikkje slik at ein berre kan erstatte det med noko anna, for det finst kanskje ikkje. Vil regjeringa i det minste setje naturøydeleggjande motorvegar på pause og vurdere dei på nytt i lys av naturavtalen?

Statsråd Espen Barth Eide [10:37:26]: Regjeringen har allerede kunngjort veldig tydelig, og jeg mener at samferdselsministeren har vært forbilledlig klar på det, at når vi planlegger videre utbygging av norske veier, skal vi prioritere infrastruktur som allerede er der. Det kan være å utvide eksisterende vei med en veiskulder, få krabbefelt, reversibelt kjørefelt, rette ut noen svinger – å bruke infrastrukturen bedre istedenfor å bygge sånn

som forrige regjering gjorde, en masse nye firefelts motorveier for å kunne kjøre i 110 km/t. Det er et skifte i samferdselspolitikken som er veldig i tråd med det naturavtalen anbefaler. Det står – igjen – ikke i naturavtalen at man ikke skal bygge noe mer noe sted, men det står at man skal ta mye mer hensyn til og forstå den samlede belastningen på natur. Og hvis man kan reparere, videreutvikle og bygge videre på, er det gunstig for finansene fordi det ofte er billigere og samtidig mye gunstigere i naturregnskapet. Vi har derfor også satt i gang arbeidet med et naturregnskap, for at vi skal bli flinkere til å ta de valgene på en klokere måte enn før.

Presidenten [10:38:29]: Birgit Oline Kjerstad – til oppfølgingsspørsmål.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:38:31]: Dette er godt å høre, for det er summen av alle inngrep og all arealbruksendring som truar naturen. Vi må få stansa denne bit-for-bit-utbygginga, og difor må nokon snart ta ansvaret for heilskapen, for det er det som faktisk gjev naturtapet.

Det kunne vere interessant å vite om Klima- og miljødepartementet har tenkt å gjere noko med dette. Vil KLD ta initiativ overfor Kommunaldepartementet og leggje føringar på kva som skal skje med dei gamle, ikkje-utbygde arealplanane og nye arealinngrep, enten det er hytter, vindkraft eller vegar? For å ta heilskapen: NINA har f.eks. funne ut at areal tilsvarande 200 000 fotballbaner er avsett til fritidsbustader, i tillegg til det som allereie finst. Har statsråden planar om korleis naturavtalen kan gje styringsrett til arealbruk som faktisk gjev naturen ein sjanse i framtida i Noreg?

Statsråd Espen Barth Eide [10:39:28]: Svaret på det er ja. Ikke bare vil vi ta initiativ, vi har også tatt initiativ. Så sent som på mandag hadde jeg et møte med kommunal- og distriktsministeren om nettopp disse spørsmålene, og vi er enige om at hvis man ser på summen av alt som ligger i planer, på alle nivåer, er det en enorm utbygging, ikke minst av hyttefelt, som går altfor langt. Derfor har vi allerede nå kommet med en veileder for fritidsboliger som legger vekt på mer konsentrert bygging, mindre bygging, ikke bygging over tregrensen og mer hensyn til f.eks. vannforekomster i området og samlet belastning. Så dette er vi i full gang med, og det kommer definitivt mer. Det vil komme i forbindelse med stortingsmeldingen om oppfølging av naturavtalen, men vi skal ikke bare vente på den; vi jobber også med dette løpende.

Det jeg er helt enig med representanten Kjerstad i, er at det viktigste vi kan gjøre for naturen, er å redusere arealnedbyggingen. Da må vi bruke de arealene vi allerede har, mye smartere, og der vi kan, må vi restaurere tapt natur.

Presidenten [10:40:30]: Birgit Oline Kjerstad – til oppfølgingsspørsmål.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:40:31]: Det er bra at det blir tatt tak i dette, og vi er veldig utolmodige. Så er det også snakk om store spørsmål knytte til areal i havet. Havet er viktigare for miljø og klima enn vi visste, og det er eit faktum at det står svært dårleg til med havet. Likevel opna regjeringa for olje- og gassleiding i ei rekkje nye blokker i den siste TFO-utlysinga, som går inn i særleg verdifulle og sårbare område i m.a. Barentshavet. Ikkje berre vil det føre til store klimagassutslepp, men utlysinga går inn i SVO-område, i iskantsona, på Eggakanten og på Tromsøflaket, område som er svært viktige for både fiskeri, altså matproduksjon, og naturmangfald.

Meiner statsråden at ein kraftig auke i oljeaktiviteten i sårbare og verdifulle område er i tråd med naturavtalen, og vil statsråden føreta seg noko som helst som kan leggje press på og endre OEDs praksis med å lyse ut blokker inn i SVO-område?

Statsråd Espen Barth Eide [10:41:36]: Regjeringen jobber godt sammen om disse spørsmålene. Det store klimaspørsmålet er jo hvor mye olje og gass en samlet skal produsere, og hvor fort får vi til overgangen til et fornybart energisystem, slik at det blir mindre behov for det. Det er svært viktig i klimasammenheng. Så vil også enkeltutbygginger ha miljø- og naturkonsekvenser. I Norge er vi ganske gode på å vurdere dem før man faktisk åpner opp for bygging. Det er jo stor forskjell på leting og endelige utbyggingstillatelser, men dette er en sentral del av de diskusjonene.

Så har jeg lyst til å nevne at denne regjeringen har gjort noe som i veldig mange år har vært etterlyst fra miljøbevegelsen, som har ønsket at naturmangfoldloven også skal kunne gjelde utenfor 12 nautiske mil, eller at man skulle få en tilsvarende lov. Vi har nå sagt at vi utarbeider en havmiljølov for størstedelen av norsk farvann, som er fra 12 til 200 nautiske mil pluss fiskevernsonene, gjennom en lov som skal gjøre at vi blir enda flinkere til å ta hensyn til dette.

Presidenten [10:42:40]: Trond Helleland – til neste oppfølgingsspørsmål.

Trond Helleland (H) [10:42:51]: Hovedspørsmålet begynte ved Mjøsa og endte ut mot havet, men jeg går tilbake i Mjøsa.

I 2019 vedtok et bredt flertall i Stortinget, inkludert Arbeiderpartiet, å bygge ut landets hovedpulsåre, E6, fra Mjøsbrua til Øyer. Nye Veier fikk oppdraget og var klar til å sette i gang i 2023. Rett før jul kom Miljødirektoratet på banen og slo fast at basert på signaler fra regjeringen

om reduksjon i veistandard var E6 gjennom Lågendeltaet ikke lenger å betrakte som av stor samfunnsmessig interesse. Den 24. november deltok statsråd Barth Eide på Zerokonferansen og sa bl.a. at de borgerlige «bygde ko-ko mye motorvei». På spørsmål om vi bygger for mye motorvei i Norge, sa han også at vi ikke skal fortsette å «bygge i hytt og pine».

Tror statsråden at hans signaler inspirerte Miljødirektoratet til å nedklassifisere E6 til å være en vei uten vesentlig samfunnsinteresse og dermed gå imot vedtak i Stortinget som er fulgt opp og støttet av kommunene i området, Nye Veier og statsforvalteren?

Statsråd Espen Barth Eide [10:43:57]: Nei, det tror jeg ikke. Jeg tror det sentrale her var signalene om at man må se på veinormalen, altså veibredde, hastighet og en del annet som er kommet formelt, og som ligger i Samferdselsdepartementet. Det er i hvert fall det Miljødirektoratet viser til.

Så mener jeg at de spørsmålene som representanten Kjerstad har, er viktige å ta opp, for det er ingen tvil om at dette prosjektet hadde kommet veldig langt før man på egnet måte hadde sjekket om det i det hele tatt gikk an å få dispensasjon fra et strengt naturvern. Jeg har også lyst til å si at Miljødirektoratet ikke vurderte helheten i dette prosjektet. De vurderte et isolert spørsmål, som var – alt annet likt: Kan man bygge og kan man få dispensasjon gjennom dette området? Så sier de selv: Det kan man ikke, men det går an å se på hele verneforskriften i en helhetlig sammenheng. Og det er akkurat det vi gjør, for vi er veldig klar over at man må finne en løsning her, og at nullopsjonen «ingenting» ikke er bra – som sagt flere ganger – for verken mennesker eller miljø, og da skal vi finne en løsning som gjør at begge kommer bedre ut.

Presidenten [10:44:59]: Sigrid Zurbuchen Heiberg – til oppfølgingsspørsmål.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [10:45:13]: «Klima og natur skal være en ramme rundt all politikk», heiter det i Hurdalsplattforma. Likevel vel regjeringa å gå vidare med motorvegprosjekt som byggjer ned natur og aukar klimagassutsleppa. Me ser det i samband med planane om motorveg gjennom Lågendeltaet, der regjeringa har varsla at dei vurderer å endre verneforskrifta for å få bygd vegen. Me ser det her i Oslo-regionen, der regjeringa har pressa gjennom ei utviding av E18 vestover, noko som vil auke trafikken i strid med nullvekstmålet. Samtidig har Oslo nettopp fått avslag på søknaden om å innføre nullutsleppssoner, som er eit viktig tiltak for å kutte eigne utslepp lokalt.

Korleis synest statsråden at desse eksempla harmonerer med den fine programerklæringa i Hurdalsplattforma?

Statsråd Espen Barth Eide [10:46:00]: Jeg mener på fullt alvor at vi jobber seriøst med å ta klimaet mye mer konkret som en sentral premiss i alle beslutninger, men det er ikke det samme som at man over natten skal slutte å kjøre bil. Det er altså en overgang til utbygging av mer kollektiv der det egner seg, overgang til mer nullutslippstransport og en helhetlig løsning. Det krever en omstilling fra noe vi har, til noe annet, og det er ikke alltid sånn at det er gjort over natten.

Så er det viktig å skille på det som går på klimagassutslipp, og jeg er enig i at det som berører E18 inn til Oslo og veier i Oslo, har med klima å gjøre. Det har ganske lite med natur å gjøre, for dette er jo allerede nedbygd natur. Det vi snakker om i Lågendeltaet, er et naturvern og sånn sett en helt annen type sak, og det tar vi på stort alvor. Det er altså slik at av de 3 200 vernetiltakene vi har, står de aller fleste seg over tid, men av og til må man – og det er rom for det i lovverket – se på om det er noe som bryter med helt andre, viktige hensyn. Da må man gjøre kompenserende grep som gjør at helheten likevel kommer bedre ut for naturen.

Presidenten [10:47:06]: Me går til neste hovudspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:47:23]: Jeg synes også det er interessant å høre på Arbeiderpartiet, regjeringen, som sier at klima og natur skal danne rammen om all politikk. Det er mange eksempler man kan trekke fram, og jeg synes dette rimer dårlig.

Et eksempel som rimer dårlig med partiets og regjeringens politikk, er iveren etter å åpne opp for utvinning av havbunnsmineraler. I våre dypeste havområder finnes fantastisk dyreliv og natur, men vi har liten kunnskap, og det er åpenbart at utvinning av havbunnsmineraler vil få store negative konsekvenser for havmiljøet. Internasjonalt går allerede mange land vi liker å sammenligne oss med, motsatt vei og vil ha moratorium mot utvinning av havbunnsmineraler.

Da blir mitt spørsmål: Hvordan mener statsråden en åpning for utvinning av havbunnsmineraler passer inn i regjeringens påstand om at klima og natur skal være rammen rundt all deres politikk?

Statsråd Espen Barth Eide [10:48:29]: Det regjeringen har gjort, ved Olje- og energidepartementet, som har konstitusjonelt ansvar, er at man har sendt ut en høring, der høringsfristen nettopp har gått ut. Man har fått en lang rekke innspill. Veldig mange av de innspillene, faktisk det store flertall, påpeker nettopp at her er det behov for betydelig mer kunnskap, og her er det et svært sårbart miljø. Som Olje- og energidepartementet har sagt ved flere anledninger, og som regjeringen sier, skal man ta hensyn til både faggrunnlag og disse inn-

spillene i det videre arbeidet med havbunnsmineraler. Det er altså olje- og energiministeren som holder i det, men vi jobber naturligvis tett sammen.

Det er selvfølgelig en vurderingsfaktor at både en rekke land, som representanten Elvestuen sier, og en rekke finansinstitusjoner, banker og selskaper – som Equinor – har sagt at de foreløpig ikke er interessert i å gå videre med havbunnsmineraler.

Vi skal samtidig huske at vi kommer til å ha et enormt behov for mineraler og sjeldne jordarter for å gjennomføre det grønne skiftet. Gruvedrift på land har også problematiske sider, og det jobbes nå med en mineralstrategi for å se på hvordan vi kan produsere mer, men med lavere naturforavtrykk.

Det er ikke noe galt i prinsippet med å forsøke å skaffe seg kunnskap om og innsikt i hvordan dette kunne gjøres på havbunnen, men før man faktisk gjør det, må man legge til grunn den samlede kunnskapen man da har, og det må skje i tråd med både våre viktigste fagmiljøer og eventuelle interesser, som må forklare hvordan de har tenkt å gjøre det, og hva slags hensyn de vil ta i disse prosessene.

Det å stille spørsmål og åpne opp for en diskusjon mener jeg er riktig, men her er ingen endelige konklusjoner tatt ennå. Nå går vi gjennom alle høringsinnspillene, som er mange, og som til dels er ganske sterke og tydelige.

Ola Elvestuen (V) [10:50:18]: Jeg vil trekke fram en av høringsinstansene, Miljødirektoratet, som er helt klokkeklare i sin advarsel mot å åpne opp for havbunnsmineraler og utvinning av det. De skriver bl.a. at det ikke finnes faglig eller rettslig grunnlag for å åpne havbunnen for gruedrift og peker på betydelige mangler i regjeringens konsekvensutredning.

Statsråden sier at man skal ta hensyn til de innspillene som kommer inn, men spørsmålet blir egentlig om et ja eller et nei: Skal man si nei til å åpne for gruedrift på havbunnen, eller skal man åpne opp, med disse hensynene?

Mitt spørsmål blir: Hvis rammen for regjeringen ikke bare skal være at klima og natur skal danne rammen for all politikk, men at det å ta vare på natur skal være rammen for all politikk, er det ikke da nødvendig å si nei til å åpne opp for gruedrift på havbunnen?

Statsråd Espen Barth Eide [10:51:25]: La meg først minne – også presidenten – om at vi nå er langt inne i en annen statsråds konstitusjonelle ansvarsområde. Dette er olje- og energiministerens hovedansvar, men jeg svarer på spørsmålet fra Elvestuen fordi det har åpenbare natur- og miljødimensjoner. Og igjen: I den tidligere nevnte naturavtalen snakker man både om «protection», altså det vi ofte kaller vern eller tilsvarende hos oss, og om bærekraftig bruk.

Et grunnprinsipp er at all vår omgang med naturen skal være bærekraftig, men det er ikke et prinsipp at vi skal slutte å utnytte naturens ressurser. Da må man finne ut hvordan man kan utnytte naturens ressurser klokest, mest mulig sirkulært, bærekraftig, miljøvennlig og naturvennlig og samtidig utnytte dem til å skape et godt liv for de menneskene som lever i dag, i tråd med prinsippet om bærekraftig utvikling.

Hele poenget med en høring er å få kommentarer, innsikt og råd fra dem man hører. Nå er høringsperioden nettopp avsluttet, og regjeringen jobber med hva som skjer videre. Det vil vi komme tilbake med på egnet måte.

Ola Elvestuen (V) [10:52:32]: Det høres på statsråden ut som vurderingen bare er hvordan det skal gjennomføres, og ikke om det skal gjennomføres. Statsråden har det overordnede ansvaret for miljøforvaltningen i regjeringen, og under arbeidet med naturavtalen i Montreal gikk statsråden og Norge høyt på banen og jobbet for økt vern og beskyttelse av havet. Norges statsminister leder også det internasjonale havpanelet. Spørsmålet er hvilke betraktninger statsråden har gjort seg om Norges rykte internasjonalt når land etter land, selskap etter selskap, forskningsmiljø etter forskningsmiljø advarer mot utvinning av havbunnsmineraler fordi vi mangler kunnskap om konsekvensene av slik aktivitet i det som er helt unike naturområder. Det er heller ikke sånn, som man sier, at dette er mineraler vi har behov for for å nå klimamålene. De kan nås med sirkulær økonomi og med å ta i bruk helt andre metoder, og også med mineraler som vi har på land.

Statsråd Espen Barth Eide [10:53:39]: Jeg har en viss følelse av at jeg får det samme spørsmålet flere ganger, men da kan jeg også gi samme svar flere ganger, for vi skal jo svare her i salen. Poenget er at når man opplever at man har for lite kunnskap, er det å forsøke å skaffe seg mer kunnskap et godt sted å starte. Det er fullt mulig at den samlede vurderingen tilsier at gruedrift på land alltid og i enhver sammenheng er bedre enn gruedrift til havs, men det forutsetter jo kunnskap før man helt kan si det.

Mange av dem som har vært kritiske, spiller inn at vi ikke har tilstrekkelig kunnskap nå. Da kan man selvfølgelig si at vi egentlig ikke vil ha tilstrekkelig kunnskap noen gang, eller man kan prøve å skaffe seg den kunnskapen. Her forutsetter jo Elvestuen at det ved enhver anledning vil være bedre å ha gruedrift på land ut fra troen på at vi kan sirkulere alt. Ja, kanskje en gang midt i dette århundret har vi kommet så langt i mineralutvinningen at vi har nok i sirkulasjon (presidenten klubber), men det er veldig mye som skal til for vindmøller, batterier og alle de tingene vi trenger for å erstatte den fossile tidsalderen.

Presidenten [10:54:44]: Då er tida ute.

Me prøver å halda oss innanfor tida. Hugs på at det er makstid og ikkje minimumstid.

Me går vidare til neste hovudspørsmål.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:55:03]: Den spenta geopolitiske situasjonen og krigen i Ukraina har med all tydelighet vist hvor sårbart Europa er hvis man er for avhengig av en autoritær stat for å få viktige innsatsfaktorer. Jeg snakker ikke nå bare om olje og gass. Ursula von der Leyen har uttalt at bortfall av leveranser av strategiske mineraler kan være en like stor utfordring for Europa som om all leveranse av olje og gass stanset opp – nesten 98 pst. av sjeldne jordarter til Europa er utvunnet og produsert i Kina. Det er de samme kritiske metallene vi trenger til alt fra solceller til batterier og vindturbiner og i forsvarsindustrien, og etterspørselen vil øke kraftig i årene framover. EU arbeider nå på høygir for å være mer selvforsynt med mineraler og bli mindre avhengig av Kina. Ja, det vil bety mer mineralutvinning i Europa og i Norge, som er et svært mineralrikt land, men det vil også bety at vi må ha mer urban gruvedrift der vi gjenvinner metaller og mineraler fra bl.a. brukt elektronikk til å bli råmaterialer i andre produkter.

Nettopp her ser vi at mens EU har fått fortgang bl.a. når det gjelder batterier, henger lovgivningen i Norge etter. For å ta et eksempel til statsråden: I dag stilles det krav om at 80 pst. av elektronikkavfall som samles inn, skal gjenvinnes, men det stilles ingen krav til hvilke materialer og sjeldne jordarter i elektronikkavfallet som skal gjenvinnes. Hver dag kastes det sjeldne jordarter i Norge og Europa som det grønne skiftet er helt avhengig av, samtidig som vi er mer og mer avhengig av å importere mineraler fra land som Kina.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Vil statsråden begynne å stille målrettede krav til gjenvinningsbransjen om hvilke materialer og sjeldne jordarter som skal gjenvinnes?

Statsråd Espen Barth Eide [10:56:52]: Det korte svaret på et veldig godt spørsmål er ja. Det kan jeg si fordi på fredag som var, hadde næringsminister Vestre og jeg et stort innspillsmøte om sirkulærøkonomi, hvor både avfallsbransjen og elektronikkbransjen blant mange andre var tungt til stede, og de var selv svært engasjert i at det er et voldsomt potensial for dette. Det er bra for klima og natur, for det betyr mindre uttak av nye mineraler. Men det er også veldig bra i nettopp den geopolitiske konteksten hvor vi verken ønsker eller nødvendigvis kan få tak i alle disse råvarene gitt både utviklingen i Russland, forholdet til Kina og krav om arbeidstakerstandarder i Afrika, Kongo f.eks. Så dette er en veldig riktig og viktig problemstilling. I tillegg til at jeg tror det vil være bra for det grønne skiftet at vi har

mer mineralutvinning i Norge – hvor det nå måtte være, vi har betydelige ressurser, og det er stor interesse i Europa for å hente mer fra oss – må vi minst komme i inngrep med det som nå utvikles i Europa, og gjerne gå foran med tanke på mer «urban mining», altså mer utvinning av mineraler som allerede finnes der. Bare i en alminnelig telefon som en iPhone, f.eks., er det sjeldne jordarter som representerer mange tonn med malm fordi de allerede er tatt ut. Da må de designes gjennom økodesign, slik at det er lett å ta dem ut, vi må ha en næringsmiddelindustri som ønsker å ta dem ut, og så må vi ha produsenter av nye varer som ønsker å ta dem i bruk. Og det kan man gjøre gjennom en lang rekke virkemidler – gi fordeler til resirkulert materiale og eventuelle ulemper som gjør det mindre attraktivt å bruke førstegangsmateriale.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:58:39]: Det er veldig fint at regjeringen hadde et innspillsmøte. Det hadde også Høyre for over et år siden, og vi fremmet forslag i mai, bl.a. dette forslaget om å stille målrettede krav, som regjeringspartiene stemte imot. Grunnen til at jeg nevner det, er fortgangen i EU. Der er det en omfattende lovgivningsprosess, en omfattende kartleggingsprosess, og Norge er dessverre ikke på ballen – ikke på urban gruvedrift og heller ikke på mer mineralutvinning på land.

Næringsministeren sa før jul at nå skal regjeringen lage et hurtigspor for mineralutvinning. Det er vanskelig å vite hva som er substansen i det, men mye tyder på at det bare gjelder de direktoratene som næringsministeren rår over. Skal vi sikre bærekraftig mineralutvinning for å lykkes med det grønne skiftet, må faktisk miljøministeren ha mer effektive miljøundersøkelser i forbindelse med nye gruveprosjekt også på land.

Da er spørsmålet til statsråden: Hvordan vil han sørge for at statsforvalterne og Miljødirektoratet også etablerer et hurtigspor for kritiske mineralprosjekter.

Statsråd Espen Barth Eide [10:59:39]: Her har min kollega, næringsminister Vestre, vært tydelig på at vi skal lage en helhetlig strategi for mineralutvinning i Norge, hvor disse spørsmålene kommer til å stå helt sentralt. Det mitt departement og underliggende etater driver med, skal selvfølgelig være en del av det, for vi ønsker både å ha mer av det, og at det skal være blant verdens mest bærekraftige mineralutvinning. Det går an. Det går an å gjøre det bedre i dag, det går an å bruke det som er avgangsmasse fra én næring, mye mer som innsatsfaktor i andres sirkulærøkonomi. Det er et stort utappet potensial, og dette snakker vi løpende om for å komme med løsninger.

Innspillsmøtet var ikke ment som et innspillsmøte for sin egen del, det var et bidrag til en handlingsplan for

sirkulærøkonomi hvor alle disse tingene skal presenteres i sammenheng. Mange av de gode forslagene representanten Tybring-Gjedde la fram, ble jo støttet av regjeringspartiene, og andre ting – som vi sa i den diskusjonen vi da hadde – er ting vi arbeider med, men som vi som regjering gjerne vil komme til Stortinget med i en helhetlig sammenheng.

Presidenten [11:00:43]: Det vert oppfølgingsspørsmål – først Bård Ludvig Thorheim.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:00:53]: Den mineralstrategien har jo blitt utsatt fra regjeringen i mange omganger, og det kan ikke være noen tvil om at regjeringen ligger langt bakpå i arbeidet med mineralpolitikk. Derfor har Høyre startet sitt eget arbeid for en styrket mineralpolitikk i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen og behovet i det grønne skiftet. Mens EU har identifisert 30 forskjellige kritiske mineraler og sjeldne jordarter, ser vi ingen parallell på norsk side. Norge mangler en oversikt over hvilke av de 30 som er mest kritisk for norsk industri, norsk energiomstilling og det norske samfunn, og hvilke av disse vi har store forekomster av. Regjeringen stemte faktisk imot Høyres forslag om en sårbarhetsanalyse knyttet til mineraler.

Vil regjeringen sette fart på mineralarbeidet og kartlegge hvilke mineraler og verdikjeder som er mest kritisk for norsk industri, det norske samfunn og ut fra denne oversikten utforme en langt mer offensiv mineralpolitikk?

Statsråd Espen Barth Eide [11:01:54]: Igjen er vi solid inne på næringsministerens ansvarsområde, men det er offentlig kjent at han har sagt at det skal vi, og at vi jobber med det. Jeg er i møter med ham, og mine folk og etater er i inngrep med det arbeidet.

Så har jeg lyst til å si at, som både forrige spørre og representanten Thorheim nå nevnte, også mye av dette skjer i Europa, som en del av Europas grønne giv. Der er vi tungt involvert hele veien. Vi er aktivt med i mange av de møtene, og vi har gått inn i European Battery Alliance, som nettopp har veldig tydelig referanse til råvarer og til det at de må utvikles i Europa eller i land europeere har et godt forhold til. Vi er også i diskusjoner med sentrale kommisjonærer i EU om disse spørsmålene. Vi er med i utviklingen av det som skjer i Europa også. De ser på oss med stor interesse, og det kommer opp i alle møter vi har med EU i disse dager.

Presidenten [11:02:59]: Me går til neste hovudspørsmål.

Terje Halleland (FrP) [11:03:16]: Jeg er nok ikke den eneste som synes det er vanskelig å vite hva regjeringspartiene egentlig mener om helt sentrale spørsmål

i energi- og miljøpolitikken. Utenfra opplever en et evigvarende og offentlig seminar med intern uenighet i Arbeiderpartiet og Senterpartiet om alt fra utenlandskabler til strømstøtte. Det er nok av eksempler å ta av også i miljøpolitikken.

For rundt et år siden fulgte Arbeiderpartiet etter Fremskrittspartiet og åpnet for å se nærmere på vannkraftutbygging på en miljømessig skånsom måte i enkeltvassdrag som er vernet. Kun et par uker senere rykket klima- og miljøministeren ut på Twitter og uttalte bl.a. at «[v]ern er vern, og vernede vassdrag skal forbli vernet».

Den regjeringsoppnevnte energikommisjonen som skulle snu alle stener for å finne ny kraft, fikk ikke engang lov til å se på problemstillingen og hoppet elegant over hele spørsmålet uten nøyere utredninger – før vi denne uken igjen kunne lese at Arbeiderpartiets eget energiutvalg åpner for utbygging av vernede vassdrag.

Nå har undertegnede sittet i energi- og miljøkomiteen i snart seks år og fatter egentlig ikke hva regjeringen mener på et så sentralt punkt som juvelen i det norske kraftsystemet, for å bruke min kollegas uttrykk. Det er for meg helt forståelig at mange vanlige innbyggere og bedrifter ikke forstår hvordan en skal navigere i dette landskapet.

Kan statsråden en gang for alle utelukke at regjeringen vil tillate utbygging av ny vannkraft i vernede vassdrag?

Statsråd Espen Barth Eide [11:05:03]: Den twittermeldingen representanten Halleland viser til, var knyttet til et utspill olje- og energiministeren og jeg gjorde i fellesskap, der vi slo fast at vern er en del av en generasjonskontrakt, og at vernede vassdrag skal forbli vernet. Så presiserer vi der og i mange andre sammenhenger at der man kan få et behov på grunn av flomvern, altså hvor det faktisk er en utvikling i vannmengde og sånt som gjør at en må regulere, kan det gjøres unntak, men da må flomvernet være premisset. Det er det siste regjeringen har uttalt om dette. Det er helt riktig at vi da energikommisjonen ble nedsatt, presiserte at man ikke skulle se på endringer i det vernet som vi ser på som en del av en historisk generasjonskontrakt. På den tiden vi bygde ut mye vannkraft, valgte vi å si at noe skulle bygges ned – det er jo et stort naturinngrep, selv om det gir evigvarende fornybar energi – og noe skulle vernes. Det er altså det siste regjeringen har sagt om dette.

Når det gjelder Arbeiderpartiets energiutvalg, er det i veldig stor grad en kobling til dette med flomvern og den typen endringer når man leser nærmere hva som faktisk står der. Selv om dissensen fra AUF-leder Hoem er et kategorisk nei, er det ikke et nei til et forslag om faktisk å gjøre det, men at man skal se dette bl.a. i lys av flomvern.

Jeg tror ikke det er så utydelig hva regjeringen mener om det. Det å endre på et allerede vedtatt vern er ekstremt lite attraktivt og noe jeg mener vi ikke skal gjøre.

Terje Halleland (FrP) [11:06:45]: Jeg skulle gjerne takket for en oppklaring, men jeg synes ikke akkurat jeg ble så veldig mye lurere, for Fremskrittspartiet har selv hatt forslag i denne salen om å bruke flom som et av argumentene for å kunne gå inn i vernede vassdrag, noe regjeringspartiene har stemt ned.

Jeg går ut fra at jeg da kan fastslå at statsråden her begraver sitt eget energiutvalg og gjerne den viktigste anbefalingen det utvalget hadde besluttet. Vi kan håpe at den beslutningen nå holder seg utover dagen.

Jeg kunne likevel tenke meg å spørre om det går an å få tilgang til en liten hemmelighet når det gjelder motstanden mot å gi kraftselskapene tilgang til vernede vassdrag. Den er veldig stor på grunn av miljøinngrep. Det å plassere tusenvis av vindmøller på land rundt omkring blir sjelden oppfattet som et miljøinngrep. Kan han forklare hvorfor?

Statsråd Espen Barth Eide [11:07:51]: Representanten Halleland sa at han ikke ble lurere av mine svar. Jeg vil gjerne bidra til at representanten blir lurere, hvis jeg får anledning til det. Det å si at vindmøller sjelden oppfattes som et naturinngrep, tror jeg kanskje ikke fullt ut reflekterer den offentlige debatten om vindmøller. Jeg har opptil flere ganger hørt folk som mener at det er et ganske betydelig naturinngrep, og det er faktisk også riktig i noen tilfeller. Derfor snakker både utvalget og kommisjonen om større bruk av grå områder, altså der naturen allerede er bygget ned, f.eks. der det allerede er næringsparker, nettopp for å verne de mest verdifulle områdene.

Som jeg nevnte i svaret til Kjerstad tidligere i dag, skal naturregnskapet også hjelpe oss i å ta de riktige valgene. Når det gjelder vindmøller, er det ikke minst veibyggingen knyttet til vindmøller som skaper store utfordringer. Vi må bli flinkere til å ta det inn, men det står også i det vedtaket vi gjorde i fellesskap i Stortinget i forbindelse med vindkraftmeldingen for noen år siden.

Presidenten [11:08:58]: Då går me til neste hovudspørsmål.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:09:15]: Mitt spørsmål går til finansministeren.

NRK Brennpunkts dokumentar Omsorg bak lukkede dører har skapt sterke inntrykk for mange. Den viser forhold i norsk eldreomsorg som ikke er akseptable, og den viser at behovet for å styrke og ikke svekke norsk eldreomsorg i årene framover er betydelig.

Investeringsstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser er viktig for at kommunene skal kunne sette i gang bygging og renovering av flere sykehjemsplasser for sårbare eldre, og omsorgsboliger for mennesker med utviklingshemming. Da finansministeren i fjor høst la fram sitt forslag til statsbudsjett, hadde han kuttet vekk store deler av investeringsstilskuddet. I løpet av høsten fikk regjeringen hjelp fra SV til å rette opp deler av det kuttet i statsbudsjettet, men allerede en måned inn i det nye året er kassa helt tom. Det er ifølge Husbanken ikke mer penger igjen i investeringsstilskuddet. Det gjør at kommuner som har planer om å bygge flere sykehjemsplasser eller omsorgsboliger, får avslag på søknadene sine og må utsette planer, eller ikke får satt i gang i det hele tatt. Vi har ikke hele oversikten over hvor mange kommuner som rammes av at kassa nå er tom, men det gjelder bl.a. Bergen, Sandnes, Sortland og Tokke.

Om behovene som er for sykehjemsplasser og omsorgsboliger ikke imøtekommes, vil flere måtte stå i kø for å få hjelp. Kanskje valgte statsministeren å kalle tiltak som bidrar til åpenhet om ventelister og kriterier for å få sykehjemsplass, for symbolske tiltak fordi regjeringen innså at ventelistene dessverre kommer til å øke med deres politikk?

Høyre mener det er viktig å holde tempoet oppe i byggingen av flere heldøgns omsorgsplasser i kommunene. Det er grunnen til at vi i vårt forslag har foreslått og satt av penger til 1 000 nye heldøgns omsorgsplasser. Jeg lurer på: Når kassa er tom med hensyn til å bygge flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger, hvordan har finansministeren, med ansvar for statsbudsjettet, tenkt å følge det opp?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:11:28]: En av de aller viktigste oppgavene vi har som samfunn, er å ta vare på dem av oss som trenger omsorg i livets slutfase. Jeg sjekket her om dagen – jeg tar det på husk, så refs meg hvis jeg husker feil – hvordan det var da min bestefar ble født, rundt 1922–1923, hvor mange unge det var i Norge da, og hvor mange unge det er i Norge i dag. Det som er det interessante, er at antallet unge i Norge i dag er nesten helt likt det det var ved starten av 1920-tallet, mens den norske befolkningen har økt fra 2,7 millioner til godt over 5 millioner. Så den befolkningsveksten vi har sett i Norge, handler om at det er ca. like mange unge som før, men det blir stadig flere eldre. Det er en fantastisk reise, fordi flere lever lenger, og det er det vi må klare å sørge for at vi bruker samfunnets ressurser på.

Statsrådene Ola Borten Moe og Ingvild Kjerkol fikk jo helsepersonellkommisjonens utredning for en uke siden, og en av påpekningene der er at man tror at vi trenger ca. 70 000 flere mennesker innenfor pleie og omsorg.

Dette er altså en stor kjerneoppgave for oss, å klare å prioritere lokal velferd, prioritere kommunene og også prioritere utdanning.

Noe av det viktigste nå fra år til år er selvfølgelig at kommunene har råd til en opptrapping. Det som har vært det viktigste som har skjedd for kommunene nå den siste måneden, er at skatteinntektene fra i fjor ble mye høyere enn det man trodde. Det gjør at økonomien i norske kommuner nå er bedre enn man trodde på slutten av året, og det gjør at vi også får større handlefrihet. Så får vi se på de ulike tilskuddene til å klare å bygge nye bygg, men det aller viktigste er at vi har en solid økonomi til drift, at man kan utdanne flere, at man har ressurser til å ha en god hjemmeomsorg, og at man har ressurser til å ha en god hjemmesykepleie. Det har også vært viktig for regjeringen å prioritere fastleger, for fastlegene er kjempeviktig i førstelinjetjenesten som norske kommuner har.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:13:28]: Alt finansministeren sier nå, vet vi. Spørsmålet er: Hva gjør vi med det? Når jeg utfordrer finansministeren på at kassen for å bygge flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger ute i kommunene nå er tom, kommer det ikke et tydelig svar på hvordan en har tenkt å følge det opp. Det synes jeg er veldig bekymringsverdig. Når vi bl.a. i NRKs Brennpunkt-dokumentar ser de store behovene som er ute i kommunene og regjeringen bruker tiden sin på å kutte i investeringstilskuddet for sårbare eldre, for mennesker med utviklingshemning, som har behov for heldøgns omsorgsplasser, synes jeg det er bekymringsverdig at finansministeren ikke kan svare på det.

Jeg spør en gang til: Hva vil regjeringen og finansministeren nå konkret gjøre, når vi ser at Husbankens investeringstilskudd er slutt allerede i januar og en har store behov for å bygge ut flere heldøgns omsorgsplasser i kommunene? Kan finansministeren gi et mer konkret svar enn det vi allerede vet? For vi må gjøre noe.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:14:30]: Hvis vi spoler én time tilbake, sto en representant fra Høyre og kritiserte at vi skulle kompensere for høy kostnadsvekst i offentlig sektor. Han hadde veldig kritiske merknader til det. Hvorfor varslet vi det nå? Jo, det var nettopp for at man ikke skulle kutte innen pleie og omsorg i kommunene, for at man skulle kunne videreføre det nivået, for at man ikke skulle kutte i sykehustilbud på grunn av høy kostnadsvekst. Man skulle ha forutsigbarhet rundt det, og kommunene skulle kunne planlegge og også kunne gjøre de investeringene de mener er rett. Så Høyre må iallfall bli enig med seg selv. Mener de det var feil at vi sa at man skulle kompensere for det, eller mener de at det var rett? Hadde vi ikke gjort det, hadde det blitt kutt.

Vi må se på de ulike tilskuddsordningene hele tiden, hva som er mest hensiktsmessig for å bygge pleie og omsorg, men det aller viktigste er at kommunene har en solid økonomi. For mange kommuner er det til det penge reelt sett går. Mange småkommuner bruker oppimot 50 pst. – hvis jeg ikke husker helt feil – på pleie og omsorg. Når vi diskuterer situasjonen innen norsk pleie og omsorg, handler det i bunn og grunn om å styrke kommuneøkonomien.

Presidenten [11:15:37]: Det vert oppfølgingsspørsmål – Erlend Svardal Bøe.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:15:39]: Dette handler om hvilke prioriteringer en velger å gjøre. Der regjeringen i høst valgte å foreslå store kutt i investeringstilskuddet for heldøgns omsorgsplasser, valgte Høyre å prioritere det å kunne sette i gang med 1 000 nye heldøgns omsorgsplasser fra 2023. Så der har Høyre prioritert nettopp utbygging av sykehjemsplasser for sårbare eldre og omsorgsboliger for mennesker med utviklingshemning.

Men det er ikke bare denne tilskuddsordningen regjeringen har kuttet i. Regjeringen har også i statsbudsjettet kuttet tilskuddsordning for flere tilrettelagte boliger for eldre i distriktene, altså i distriktskommunene. En har foreslått å kutte heilstilskuddet, som bidrar til at en kan tilrettelegge bedre for at når en kommer i en sårbar situasjon, skal en fortsatt kunne bo hjemme. Dette er på en systematisk måte å bygge ned muligheten for kommunene til å kunne bygge heldøgns omsorgsplasser.

Med utgangspunkt i de kuttene som jeg nå refererte til, investeringstilskudd, tilskudd til trygghetsboliger og heilstilskudd, er mitt spørsmål: Mener finansministeren det er politikk som setter kommunene bedre i stand til å møte behovene som vil være i framtiden?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:16:44]: Det blir litt hult å høre på Høyre her nå. For hva var det første Senterpartiet og Arbeiderpartiet gjorde da de kom i regjering? Jo, de prioriterte milliardbeløp ekstra til kommunene, nettopp for at kommunene skulle kunne gjøre sine kjerneoppgaver bedre. Vi styrket grunnøkonomien til norske kommuner med milliardbeløp. Høyre var imot den styrkingen som vi gjorde, og de stemte imot den styrkingen som vi gjorde i 2022.

Så kan vi diskutere disse mindre tilskuddene, der det er snakk om millionbeløp, men det viktigste er hvordan vi prioriterer milliardene. Vi prioriterte da kommunal sektor tyngre fordi vi var opptatt av sykehjem, opptatt av omsorg, opptatt av at vi skulle ha nærskolen.

Når vi ser på rammene framover, skal vi selvfølgelig se på om man bør prioritere mer ulike øremerkede til-

skudd, men grunntenkningen til regjeringen er at det å ha et solid fundament for kommuneøkonomien er den beste måten å styre kommunene på. Man vet best lokalt hvordan man skal prioritere, og man prioriterer i all hovedsak pleie og omsorg og skole.

Presidenten [11:17:49]: Erlend Svardal Bø – til oppfølgingsspørsmål.

Erlend Svardal Bø (H) [11:17:50]: Jeg skal ikke begynne å diskutere kommuneøkonomi. Jeg registrerer iallfall at det var flere kommuner som kom ut av RO-BEK-listen med Høyre i regjering.

Jeg synes det er vanskelig å få svar fra finansministeren når jeg utfordrer konkret på tre tilskuddsordninger for å ruste kommunene når det gjelder heldøgns omsorgsplasser. Når en ikke får et svar på det, må det bety at regjeringen bare har tenkt å se på at kassen er tom, bare har tenkt å se på at situasjonen er at kommuner ikke får bygd sykehjemsplasser for sårbare eldre, og heller ikke får satt i gang bygging av omsorgsboliger for mennesker med utviklingshemning, som har behov for det.

Da kan jeg være litt mer konkret med tanke på f.eks. revidert nasjonalbudsjett, som skal legges fram i mai. Jeg skjønner at finansministeren ikke kan forskuttere hva som kommer der, men jeg kan iallfall spørre finansministeren om dette er en utfordring som en vil følge opp i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, for å sikre at en også får fylt på mer midler til å kunne bygge flere heldøgns omsorgsplasser ute i kommunene.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:18:49]: Det som er viktig med tilskuddsordninger, er at der er det ofte snakk om millionbeløp, mens i den totale kommunerammen er det snakk om milliardbeløp. Med tanke på den økte inntektsveksten for kommunene i fjor, der det kom nye tall nå rett over jul, var det mange milliarder i økte inntekter. Det er det aller viktigste.

Det som regjeringen er opptatt av, er nettopp at kommunene skal ha ressurser til å kunne ansette sykepleiere, helse- og omsorgsarbeidere, sørge for at man har en god hjemmetjeneste for dem som trenger det, sørge for at vi har fastlegekontorer i ulike deler av landet. Vi må ha en bredde av tilbud for å kunne ta vare på landets eldre.

Vi skal selvfølgelig diskutere om det er rett å gi mer øremerkede tilskudd, eller om det er rett at man skal ha mer tillit til at de lokale vet bedre. Regjeringens grunnholdning er at de som sitter og styrer en kommune i Nordland, kjenner nordlandskommunen bedre enn de som sitter i Oslo. Det er grunnholdningen vår. Vi har selvfølgelig tradisjon for noen øremerkede tilskudd, men kjernetenkningen vår er tillit til de lokale og mer penger så man kan ta vare på landets eldre.

Presidenten [11:19:53]: Den munnlege spørjetimen er omme.

Sak nr. 2 [11:19:57]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:19:59]: Det vert nokre endringar i den oppsette spørsmålslista. Presidenten syner i den samanhengen til den elektroniske spørsmålslista i salappen.

Endringane var desse:

Spørsmål 1, frå representanten Cato Brunvand Ellingsen til finansministeren, er trekt.

Spørsmål 4, frå representanten Anna Molberg til arbeids- og inkluderingsministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 6, frå representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 11, frå representanten Erlend Wiborg til justis- og beredskapsministeren, vil verta teke opp av representanten Sylvi Listhaug.

Spørsmål 12, frå representanten Sveinung Stensland til justis- og beredskapsministeren, vil verta teke opp av representanten Mari Holm Lønseth.

Spørsmål 14, frå representanten Marius Arion Nilssen til olje- og energiminister, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmåla 15 og 16, frå høvesvis representantane Mímir Kristjánsson og Sofie Marhaug til olje- og energiminister, vil verta svarte på av forskings- og høgare utdanningsministeren på vegner av olje- og energiminister, som er bortreist. Etter oppmoding frå forskings- og høgare utdanningsministeren vert desse spørsmåla flytta og svarte på etter spørsmål 2, som same statsråd skal svara på.

Spørsmål 15 vil verta teke opp av representanten Naomi Wessel.

Spørsmål 1

Frå representanten Cato Brunvand Ellingsen til finansministeren:

«Styret i Helse Sør-Øst har vedtatt å gjennomføre utbygging av Rikshospitalet og Aker sykehus, til tross for at kostnadene i prosjektet ligger an til å bli vesentlig høye enn det som var forutsatt da Stortinget vedtok lånerammen.

I lys av dagens økonomiske situasjon – mener statsråden dette er klok og forsvarlig bruk av statens midler, og mener han at lånerammen bør utvides, eller at det er befolkningen i Osloregionen som skal ta regningen i

form av reduserte driftsmidler til og redusert aktivitet ved sykehuset?»

Presidenten [11:20:05]: Dette spørsmålet er trekt.

Spørsmål 2

Kari-Anne Jønnes (H) [11:20:22]: «Statsrådets utspill om ekstrem oppussing av norsk forsknings- og høyere utdanningssektor har skapt undring og usikkerhet i sektoren.

Hva er statsrådets forståelse av begrepet «ekstrem oppussing», og hva ønsker statsråden å oppnå?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:20:42]: Jeg er for det første ikke enig i virkelighetsbeskrivelsen, nemlig at det har skapt undring og usikkerhet. Jeg tror ikke jeg skal trekke det så langt som å si at det har skapt optimisme og begeistring, men det er på sin plass å påpeke det som er bakgrunnen og realitetene.

For det første er det store bildet at det norske samfunnet er stadig mer kompetansedrevet. Det betyr at vi er nødt til å nå flere med høyere utdanning og kompetansebygging gjennom hele livet. Det er en stor, ny utfordring for hele sektoren og noe som helt åpenbart kommer til å sette utdanningsinstitusjonene og miljøene våre overfor store utfordringer, både i nær framtid og i et mye lengre perspektiv.

Videre er vi nødt til å bruke midlene mer effektivt. Med andre ord: Etter en lang periode der man kunne ha løst alle problem med å øke bevilgningene over statsbudsjettet, som var Høyres løsning på dette feltet, er vi nødt til å gjøre en kombinasjon, både å øke, sånn som vi gjør i statsbudsjettet i år med en realvekst på 0,3 pst., og også utnytte de midlene vi allerede har, på en enda bedre måte.

Det er en kombinasjon av den helt nødvendige oppryddingen etter åtte år med Høyre ved roret. La meg nevne i fleng: De større byggeprosjektene som har gått innenfor min sektor, har jamt over gått langt over tid og langt over kostnad. Det er både veterinærbygg, livsvitenskapsbygg, nytt vikingtidsmuseum og for ikke å snakke om Campus-prosjektet i Trondheim, som nå er inne i et helt annet og langt mer bærekraftig spor enn tidligere. Det har vært behov for en storrengjøring i Forskningsrådet. Der opplever jeg at vi satte et slags foreløpig punktum, eller kall det et semikolon, temmelig nøyaktig i forbindelse med nysalderingen der vi tilførte Forskningsrådet 1,64 mrd. kr ekstra for å dekke opp for store engangskutt og dårlig økonomistyring i forrige periode. Vi står nå framover i en situasjon der vi skal ha på plass en ny budsjetteringsmodell, der vi er nødt til å sikre at virksomhetsstyringen er i orden.

Så har vi varslet mange andre ting. Vi kommer nå med både utsynsmelding, en profesjonsmelding og en fagskolemelding. Vi kommer med nytt opptakssystem. Vi kommer med nytt finansieringssystem. Dette vil jeg mene at til sammen kvalifiserer godt for begrepet «ekstrem oppussing».

Kari-Anne Jønnes (H) [11:23:33]: Jeg takker statsråden for svaret, og jeg tror ikke vi deler oppfatningen av hva ekstrem oppussing er. Vi deler oppfatningen av viktigheten av å gjøre kunnskap og kompetanse tilgjengelig for alle gjennom hele livet, uavhengig av hvor de bor, og hvilken livssituasjon de er i. Det er kanskje vår aller viktigste oppgave. En behøver ikke være syk for å bli bedre. En kan alltid gjøre ting bedre. Derfor skal jeg ikke bruke tid på å argumentere verken for det ene eller andre byggeprosjektet. Men det statsråden beskriver som en forskningssektor som trenger en skikkelig overhaling, er jeg ikke enig i. Det har vært jobbet godt over tid på institusjonene, og pilene peker i riktig retning. Så det jeg lurer på, er: Hvilken plan har statsråden, og hva er den grunnleggende problembeskrivelsen? Hva er det som er så falleferdig når pilene peker i riktig retning, og vi henter hjem mer penger fra EU enn det Stortinget hadde forutsatt?

Statsråd Ola Borten Moe [11:24:37]: Jeg tror det er viktig at vi er pinlig nøyaktig på hva vi spør om, og i hvert fall på hva jeg svarer på. Jeg har aldri sagt at det er noe galt ved forskningsinnsatsen ved de ulike institusjonene og instituttene – snarere tvert imot. Jeg deler representanten Jønnes' oppfatning av at det skjer veldig mye godt arbeid, og at man jamt over leverer over det som er forventet. Jeg tror vi har god grunn til å være veldig stolt over at norske forskningsmiljøer nå ikke bare hevder seg godt i Norge – det skulle for så vidt bare mangle – men at man nå hevder seg mye bedre på mye kortere tid enn det vi hadde forventet i europeisk og for så vidt i global sammenheng. Det som ikke har fungert i Forsknings-Norge, er ikke forskningen, men det er styringen av forskningsmidlene. Det er det redegjort grundig for, både i mine dokument til Stortinget og i diverse rapporter fra DFØ, fra KPMG og fra Riksrevisjonen. Det er rett og slett et spørsmål om at man må ha styring på økonomien og ikke bruke mer penger enn det som er bevilget.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:25:47]: Det er viktig med god styring. Det er et standpunkt vi kan dele.

Når statsråden nå har varslet en gjennomgang av systemet, satt i gang flere prosesser, samtidig som han sier på kontaktkonferansen at en kommer ikke til å vente med å iverksette tiltak, lurer jeg på: Har statsråden en helhetlig plan for den oppussingen, eller er det sånn at

en tar rom for rom og ser hvordan en kommer ut til slutt? Jeg er bekymret for at de fremragende miljøene vi har nå, forvitrer dersom en ikke er oppmerksom på de miljøene og viderefører satsingen. Så spørsmålet er: Bruker statsråden egentlig erfarne håndverkere i det oppussingsprosjektet? Har en konsultert interiørarkitekter, og hvor blir det av fokuset på de fremragende miljøene i det oppussingsprosjektet?

Statsråd Ola Borten Moe [11:26:49]: Jeg kan forsikre representanten Jønnes om at interiørarkitektene i Norge ikke er spurt om det vi skal i gang med akkurat nå.

Men for å understreke hva som er situasjon: Enhver politikkutvikling i Norge kommer til å være kunnskapsbasert. Den kommer til å være åpen. Det kommer også til å være sånn at Stortinget selvsagt blir konsultert når Stortinget skal konsulteres. Når man setter i gang både gjennomganger og for så vidt et meldingsarbeid, er det viktig for meg som statsråd og for regjeringen at helt nødvendige endringer ikke blir satt på vent. For å bruke et eksempel som jeg antar at jeg og representanten Jønnes er helt enige om: Vi har nå varslet en egen stortingsmelding om fagskolene, men vi mener begge to at det er en riktig utvikling at fagskolene får akkrediteringskompetanse, institusjonsakkreditering. Jeg mener veldig sterkt at det er ingen grunn til å vente til den stortingsmeldingen er ferdig, før vi foreslår lovendringer og setter nødvendige endringer i gang. På akkurat samme vis er det innenfor de andre ulike områdene.

Presidenten [11:27:57]: Me går no vidare til spørsmål 15.

Spørsmål 15

Presidenten [11:27:58]: Dette spørsmålet, frå representanten Mímir Kristjánsson til olje- og energiministeren, vil verta svara på av forskings- og høgare utdanningsministeren på vegner av olje- og energiministeren, som er bortreist.

Spørsmålet vil verta teke opp av representanten Naomi Wessel.

Naomi Wessel (R) [11:28:18]: «På Trollåsen i Bjerkreim kommune i Rogaland planlegger selskapet IOWN Energy å bygge 270 meter høye vindturbiner som vil være synlige helt fra Stavanger til Flekkefjord. Hvem som egentlig skal eie disse vindturbinene, er det ingen som vet. Sporene fra IOWN Energy slutter nemlig i det amerikanske skatteparadiset Delaware.

Vil statsråden innføre krav om åpenhet om eierskap til vindkraft og annen kraftproduksjon i Norge?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:28:51]: Det er en ære å få anledning til å svare på vegne av olje og energiministeren.

Utenlandske investeringer og internasjonalt næringslivssamarbeid er en drivkraft i norsk økonomi og noe det er viktig å bevare. Det gjelder også i kraftforsyningen. Med andre ord: Vi er avhengige også av internasjonal kapital, på samme vis som vi investerer tungt i utlandet. Vi trenger mer kraftutbygging, og dette krever investorer som er villige til å investere. Flere prosjekter kan være avhengige av utenlandske investorer for å få finansiering. Det betyr ikke at vi ikke skal ha den nødvendige oversikten over eierne i norsk kraftforsyning. I kraftforsyningen har vi i dag stor grad av offentlig eierskap, både hos kraftprodusenter og hos nettselskap.

Etter energiloven kreves det konsesjon for å bygge, eie og drive energianlegg, eksempelvis vindkraftanlegg. En konsesjonssøknad skal bl.a. inneholde en beskrivelse av søkeren og dennes virksomhet, samt eierforhold. Dette gir konsesjonsmyndighetene mulighet til å kreve nærmere informasjon om søkeren og eierskapet, som en del av den kontrollen og styringen med energiresursene som skal gjøres etter energilovgivningen.

Jeg vil også vise til at vi allerede har et tverrsektorielt regelverk som register over reelle rettighetshavere. Dette regelverket ble vedtatt i 2019. Reglene om selskapenes innhenting av opplysninger om reelle rettighetshavere ble satt i kraft 1. november 2021. En ny avgjørelse fra EU-domstolen om allmennhetens tilgang til opplysninger fra registeret har komplisert arbeidet med utrulling av dette registeret. Finansdepartementet er i prosess med å vurdere dommens betydning og ulike løsninger på problemstillingen.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Naomi Wessel (R) [11:30:49]: Statsrådens partikollega Geir Pollestad sa i Stavanger Aftenblad 26. januar at han mener energiloven gir rom for å kreve innsyn i eierskapet. Samtidig har olje- og energiministeren sagt i et svar til Rødt at konsesjonsmyndighetene ikke kan gi en nøyaktig beskrivelse av eiere. Kan regjeringen bruke energiloven til å finne de ekte eierne, reelle rettighetshaverne, bak vindkraftverk eller ikke?

Statsråd Ola Borten Moe [11:31:18]: Jeg vil benytte anledningen til å gjenta det jeg sa i sted, nemlig at etter energiloven kreves det konsesjon for å bygge, eie og drive energianlegg, eksempelvis vindkraftanlegg. En konsesjonssøknad skal bl.a. inneholde en beskrivelse av søkeren og dennes virksomhet, samt eierforhold. Det gir konsesjonsmyndighetene mulighet til å kreve nærmere informasjon om søkeren og eierskapet, som en del av

den kontrollen og styringen med energiressursene som gjøres etter energilovgivningen.

Naomi Wessel (R) [11:31:51]: Tror statsråden at det blir vanskeligere eller enklere å bygge ut mer kraft, når folk ser at pengene forsvinner i skatteparadis til eiere av vindkraft, som kan ta flere kroner i kilowattimen for strømmen?

Statsråd Ola Borten Moe [11:32:11]: Det er et mer generelt spørsmål, som nok i like stor grad ligger under finansministerens konstitusjonelle område. Som en generell betraktning må det imidlertid være lov å føre i marginen at alle land har ulike skatteregler for ulike næringer. Sann er det også i Norge, og det er meg bekjent sann at det er ikke ubetydelige forskjeller i måten vi beskatter olje- og gassvirksomheten på og måten vi beskatter rederiene våre på. Personlig vil jeg i hvert fall være av den oppfatning at det er viktig at vi vet hvem det er som eier hva, men at vi også selvfølgelig er nødt til å forholde oss til det internasjonale regelverket som til enhver tid gjelder, og at vi også for samfunnets del trenger et system som tiltrekker oss den kapitalen som er nødvendig for å få gjennomført nødvendige investeringer i bred forstand i det norske samfunnet.

Spørsmål 16

Presidenten [11:33:11]: Dette spørsmålet, fra Sofie Marhaug til olje- og energiministeren, besvares av forsknings- og høyere utdanningsministeren på vegne av olje- og energiministeren.

Sofie Marhaug (R) [11:33:23]: «Energikommisjonens flertall skriver at det bør utredes hvordan utvekslingen av kraft via mellomlandskablene kan innrettes slik at prissmitten fra store omliggende kraftsystem til det relativt lille norske systemet ikke overstyrer norske energipolitiske målsettinger. Det er jeg enig i, og det håper jeg statsråden også er.

Men hva har statsråden gjort så langt for å sørge for at prissmitten ikke overstyrer det som kalles norske energipolitiske målsettinger, og hvilke energipolitiske målsettinger mener statsråden bør legges til grunn?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:34:08]: Regjeringen fikk kommisjonens rapport svært nylig – i forrige uke, for å være pinlig nøyaktig. Vi kommer nå raskt til å gå gjennom kommisjonens vurderinger og anbefalinger. Rapporten er også sendt ut på offentlig høring for å få et best mulig grunnlag for videre oppfølging – med andre ord en helt normal og stødig saksgang for kommisjonsarbeidet.

Regjeringens målsetting er å finne gode og langsiktige løsninger som gjør at folk kan være trygge på at det er

tilstrekkelig med rimelig energi tilgjengelig. På kort sikt har vi prioritert å få på plass gode stønadsordninger til husholdninger, frivillighet og landbruk. Samtidig har vi vært tydelig på at vi ikke ønsker å innføre kortsiktige løsninger som gjør situasjonen verre enn den allerede er. Den overordnede situasjonen er at det over tid kommer til å være for lite kraft, både i de europeiske kraftsystemene og etter hvert også i de norske, i hvert fall hvis man skal legge Statnetts vurderinger til grunn.

Regjeringen og SV er enige om å nedsette et utvalg som skal utrede ulike forhold ved prisdannelser for strøm. Utvalget skal se på og vurdere ulike modeller som kan bidra til mer stabile og forutsigbare strømpriser, som samtidig sikrer investeringer i fornybar energi. Utvalget skal se på disse modellene innenfor handlingsrommet i EØS-avtalen og et fortsatt sterkt energisamarbeid. Det er naturlig at utvalget også ser på hvordan forhold i de andre europeiske landene kan påvirke prisdannelser på kraft i Norge. En slik utredning av strømmarkedet vil gi bedre grunnlag for å ta gode beslutninger, herunder hvordan ulike tiltak vil påvirke prisdannelser i Norge, og påvirkningen fra det europeiske markedet.

Parallelt med dette arbeider regjeringen med å styrke den norske kraftforsyningen. Vi gjennomfører tiltak for å øke tilgangen på nett og kraftproduksjon innenlands og for å utløse potensialet for energieffektivisering på forbrukssiden.

Sofie Marhaug (R) [11:36:15]: For å dempe prissmitten har flere fra regjeringspartiene, f.eks. Marit Arnstad og Hadia Tajik, tatt til orde for å la være å bygge nye kabler til Danmark når levetiden til Skagerrak 1 og 2 er over. Statsråd Aasland har tidligere uttalt at søknaden om å bygge nye kabler vil komme innen 2025, altså i denne regjeringsperioden. Senterpartiets energipolitiske talsperson Myhrvold har gått så langt som å kreve at regjeringen ikke skal bygge nye kabler til Danmark, men lage en egen innenlandspris, frikoplet fra utenlandskablene. Jeg lurer for det første på om statsråden mener at å bygge nye kabler til Danmark vil være i strid med Hurdalsplattformens formulering om at det ikke skal bygges flere utenlandskabler i denne perioden, og for det andre om Senterpartiet kan sitte i en regjering som sier ja til en søknad om nye kabler.

Statsråd Ola Borten Moe [11:37:21]: Det er viktig å rydde ørlite grann i begrepene. Dette er eksisterende kabler som på et eller annet tidspunkt skal ha en nødvendig teknisk fornyelse. Det siste jeg skal gjøre, er å drive noen form for konsesjonsbehandling knyttet til det arbeidet fra Stortingets talerstol her og nå, lenge før det er omsøkt, konsekvensutredet og satt inn i en større sammenheng. Jeg henviser til det svaret jeg nettopp ga,

om at kommisjonens rapport skal på høring, og at vi kommer til å sette ned et nytt utvalg sammen med SV, for å se på ulike tiltak for å sikre stabile og rimelige strømpriser i Norge.

Sofie Marhaug (R) [11:38:08]: Statsråden har vært med på konsesjonsbehandling av utenlandskabler før, så han vet vel hva han snakker om.

Et annet punkt er at mange i Senterpartiet også har snakket om et toprissystem for strøm, i den forstand at man skal ha en egen prissone for kunder i Norge som demper prissmitten fra utenlandskablene, noe også energikommisjonen vagt er inne på. Energikommisjonen hadde ikke i sitt mandat å se på pris. Det nye strøm-utvalgets mandat har ennå ikke kommet, men jeg er interessert i å høre mer om statsråden vil sette makt bak kravene som kommer fra mange i regjeringspartiene, om å se på pris. Kan statsråden garantere at en del av det nye utvalgets mandat vil være å se på prissettingen og egen pris i Norge kontra prisen som er knyttet til utenlandskablene?

Statsråd Ola Borten Moe [11:39:13]: Jeg føler meg helt trygg på at hovedmålsettingen og hovedutfordringen for det norske folk, for norsk næringsliv og for all den aktivitet som skjer i Norge, til syvende og sist er prissettingen – med andre ord hva vi betaler for elektrisiteten og energien vår. Jeg vil mene at det norske samfunnet nå begynner å forstå at fornybar energi – miljøvennlig og klimavennlig fornybar energi – er i ferd med å bli en minimumsfaktor. Det kommer muligens til å forandre noe av diskusjonen rundt hvordan vi i vid forstand skal håndtere denne ressursen på vegne av det norske samfunnet framover. Regjeringen vil måtte komme tilbake til hvordan vi skal gjøre det som står i Hurdalsplattformen, nemlig å ha stabile og rimelige priser og et forutsigbart regime for både forbrukere og næringsliv i Norge.

Presidenten [11:40:15]: Vi går tilbake til spørsmål 3.

Spørsmål 3

Ingjerd Schou (H) [11:40:27]: Det er godt vi har den ordinære spørretimen så statsråden og jeg får anledning til å kommunisere.

«Til Bistandsaktuelt uttaler utviklingsministeren 26. januar at hun opplever et utviklingspolitisk stemningsskifte, hvor stadig flere land snakker om «matsuverenitet». Utviklingsministeren understreker i samme intervju at dette rimer godt med Senterpartiets politikk, altså sørge først for oss selv! Etter krigen i Ukraina ser vi

samtidig en global matkrise som skyldes brutte handelsveier for mat.

Hvordan tenker statsråden at matsuverenitet skal løse matkrisen vi ser i dag?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:41:16]: Jeg vil takke representanten for å ta opp nettopp dette begrepet «matsuverenitet». Matsuverenitet handler om at folk og land må ha rett til å avgjøre sin egen politikk for å brødfø egen befolkning. Det handler om politikk for å styrke egen produksjon til beste for bl.a. de mer enn 250 millioner afrikanere som har utilstrekkelig mattilgang i dag.

Det importeres mat for mer enn 75 mrd. dollar i året til Afrika. Det er penger som kunne funnet bedre anvendelse på andre områder. Det er tapte inntekter og tapte arbeidsplasser for kontinentet. Det afrikanske kontinentet har alle forutsetninger for å brødfø seg selv. 65 pst. av verdens uutnyttede dyrkbare jord befinner seg på det afrikanske kontinentet.

De globale matprisene steg kraftig i løpet av de første månedene etter Russlands invasjon i Ukraina. De er nå tilbake til nivået på slutten av 2021, men det er fortsatt et historisk høyt nivå. Når store andeler av inntekten går til mat, er befolkningen svært sårbar for prisøkninger.

Med strategien «Kraftsamling mot svolt» ønsker regjeringen å bidra til å styrke produksjonen og verdiskapingen på det afrikanske kontinentet gjennom fokus på småskalaprodusenter og deres verdikjeder til egne markeder. Dette vil bidra til bedre selvforsyning og gjøre land og folk mindre sårbare for matvareprisene på verdensmarkedet.

Norsk utviklingspolitikk er basert på ønsker og behov i mottakerlandene. Jeg har hatt en lang rekke samtaler med afrikanske ledere det siste året om utfordringene på matfeltet. De gir klart uttrykk for et ønske om å styrke egen matsuverenitet. Vår strategi treffer slik sett svært godt. Og bare for å gi et eksempel: Toppmøtet i regi av Den afrikanske union og Afrikabanken i Dakar for to uker siden, der 34 statsledere fra det afrikanske kontinent – og også jeg – var til stede, hadde matsuverenitet som tittel og tema for konferansen. Matsuverenitet handler ikke om å «sørge først for oss selv», slik representanten Schou formulerer det. Det handler om å kunne føre en selvstendig politikk som gjør det mulig å fø egen befolkning, basert på egne forutsetninger og egne valg. Matsuverenitet rimer derfor godt med Afrikas behov og ønske om å brødfø egen befolkning.

At det her er et visst sammenfall mellom afrikanske regjeringers politikk og sentrale prioriteringer i Senterpartiets politikk, kan jeg vanskelig se at er et viktig motargument.

Ingjerd Schou (H) [11:44:06]: Jeg vil takke statsråden for svaret.

Deler av Ukraina-pakken, som er lagt fram for forhandlinger i Stortinget, skal i år gå til nødhjelp og tiltak mot sult på steder i verden som er indirekte rammet av krigen. Pakken skal forhandles i Stortinget, men det er regjeringen som må gjennomføre hjelpen, og som har tilgang på nødvendig informasjon for å få dette til.

Under lanseringen av Ukraina-pakken uttalte statsminister Støre at støtten skal samordnes med andre land og gis via etablerte kanaler. Gjelder dette også for tiltak mot sult, og i så fall hvilke kanaler?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:44:55]: Matsikkerhetssituasjonen i verden er prekær, men vi må ha to tanker i hodet samtidig. Det ene handler om umiddelbar hjelp for de landene som nå ser at matprisene har skutt i været. En av årsakene til det er krigen i Ukraina, men samtidig må vi benytte dette moment for nettopp å avhjelpe den avhengigheten som afrikanske land har av fluktuerende matpriser.

Det elementet i Ukraina-pakken som skal rette seg mot det globale sør, og særlig humanitær støtte og å avhjelpe matsikkerhetssituasjonen, er nettopp tenkt å bistå på mer kort sikt og er følgende noe litt annet enn strategien til regjeringen, som jeg refererte til. Pakken er nå under forhandling med de parlamentariske lederne, så vi får se hvor dette ender.

Ingjerd Schou (H) [11:46:01]: Takk for svaret.

Jeg vil stille et spørsmål til angående Ukraina-pakken. Den er ment å være femårig. Det er derimot uklart om den utviklingspolitiske delen av pakken også er ment å gå over flere år. Kan statsråden forklare om den indirekte støtten til land rammet av matkrise også er tenkt å være del av den flerårige støtten, eller vil denne delen inngå i det øvrige utviklingsbudsjettet? Med andre ord: Hva er statsrådets ansvar i Ukraina-pakken?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:46:38]: Midlene vil uansett forvaltes over det ordinære budsjettet.

Men til det konkrete spørsmålet: For det første er dette ikke endelig landet eller ferdig forhandlet. Grunnen til at vi allerede nå anbefalte at Ukraina-pakken skal vare i fem år, er at dette også innebærer gjenoppbygging på sikt for Ukraina. Pakken, som skal kanaliseres til det globale sør, skal avhjelpe indirekte konsekvenser av krigen. Vi håper naturligvis at dette vil ha en kortere varighet enn gjenoppbyggingskostnadene i Ukraina, men det vil for det første være et forhandlingsspørsmål og en sak som vi vil komme tilbake til i de ordinære budsjettprosessene i årene som kommer.

Spørsmål 4

Fra representanten Anna Molberg til arbeids- og inkluderingsministeren:

«Forrige uke stilte jeg statsråden et spørsmål om hvordan man vil følge opp en flertallsmerknad om å gi kulturbransjen unntak fra innstrammingene i innleieryglene som trer i kraft 1. mars. Statsråden svarte at det var invitert til et møte om dette med partene i arbeidslivet.

Slik jeg forstår det, er møtet avholdt, og da er mitt spørsmål hvordan statsråden vil gå videre med et unntak for kultur- og arrangementsbransjen slik at det vil bli mulig å leie inn arbeidskraft til arrangementer?»

Presidenten [11:47:30]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 5

Bård Hoksrud (FrP) [11:47:46]: «Som følge av avviklingen av fritt behandlingsvalg legger nå Vitalis helse ned det meste av driften sin i Kragerø, og 55 ansatte mister jobben. Samtidig kutter OUS 440 årsverk, og det foreslås å kutte i psykiatrien med 200 mill. kr. Betanien hospital risikerer å måtte si opp 10 pst. av sine ansatte på grunn av strømkostnader. Samtidig øker helsekøene kraftig, og mangelen på fagfolk øker samtidig som disse sies opp.

Mener statsråden det er fornuftig at helsepersonell sies opp samtidig som vi står i en helsepersonellkrise?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:48:19]: Fagfolkene våre er et knapphetsgode. Helsepersonellkommisjonen sa det helt klart i forrige uke: Det blir færre fagfolk per pasient framover. Det krever at vi tar de nødvendige endringene innover oss.

Det er helt sentralt at vi bruker kompetente fagfolk på en mest mulig effektiv måte, slik at fagfolkene opplever mening i hverdagen og at deres kompetanse brukes riktig. Ordningen med fritt behandlingsvalg oppnådde i liten grad formålet med å få ned ventetidene og har heller ikke gjort helsetjenesten mer effektiv. Den har også bidratt til å svekke de offentlige sykehusene. Vi avviklet derfor godkjenningsordningen der hvem som helst kunne etablere privat klinikk på offentlige midler for å bruke ressursene fra vår felles helsetjeneste. De offentlige sykehusene får beholde midlene som i dag betales til fritt behandlingsvalgaktører. I 2021 utgjorde det mer enn 500 mill. kr. Det legger til rette for at helseregionene kan utvide kapasiteten i de offentlige sykehusene, eller inngå avtaler med private der det er behov.

Ventetidene har økt gjennom pandemien. Det henger sammen med at planlagt aktivitet ble redusert i syke-

husene for å håndtere økningen i covid-19-innleggelser. Samtidig var det et svært høyt sykefravær i sykehusene. Det er et mål for regjeringen at ventetidene i år skal stabilisere seg, og at vi framover skal redusere dem. Da må fagfolkene få bruke tiden sin på faget sitt, noe helsepersonellkommisjonen pekte tydelig på.

Som varslet fredag 3. februar vil regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett fremme forslag for Stortinget om en pris- og lønnsjustering av budsjettet som veier opp for den ekstraordinære kostnadsveksten i år. Jeg kommer ellers til å følge tett med på driftssituasjonen og den økonomiske utviklingen i helseforetakene framover.

Bård Hoksrud (FrP) [11:50:34]: Betaniens revmatologiske avdeling er den eneste revmatologiske avdelingen i Telemark og Vestfold. Avdelingen har de siste ti årene lagt ned en målrettet innsats for å bygge kompetanse og er et av de største revmatologiske fagmiljøene utenfor Oslo. Dette er et fagfelt med rekrutteringsproblemer i Helse Sør-Øst, og en nedbemanning vil få konsekvenser som om få år vil føre til et betydelig mindre tilbud til de revmatologiske pasientene med kroniske lidelser. I tillegg fungerer øyeavdelingen som et lokalsykehus for øyesykdommer i Telemark, og en nedgang i aktiviteten vil gi en forverring av prognosene for pasienter, med synstap som konsekvens. Dette vil altså ramme pasienter, og ventetiden vil øke, noe som bl.a. kan få konsekvenser for pasienter som vil få forverring i synet sitt.

Vil statsråden nå sørge for å ordne opp i dette, slik at man ikke risikerer at strøm og økte kostnader kan gå ut over pasientenes helse og føre til synstap for enkelte pasienter – fordi man ikke kan behandle pasienter på grunn av strømkostnader?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:51:38]: Nå har finansministeren vært i spontanspørretimen og svart på nyheten om at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vil fremme forslag for Stortinget om en pris- og lønnsjustering av budsjettet, som skal veie opp for den ekstraordinære kostnadsveksten i år. Når OUS og andre helseforetak gjør omstillinger, regner jeg med at dette i stor grad skjer uten oppsigelser. Det som er hovedutfordringen for helsetjenesten framover, er tilgangen på fagfolk. Vi blir flere eldre, og vi kan ikke utdanne oss ut av disse utfordringene. Vi er nødt til å legge til rette for at fagfolkene får brukt kompetansen sin riktig, og for å ivareta trygg og god helsehjelp til alle – både de som har bygd landet, og de som skal bygge landet.

Bård Hoksrud (FrP) [11:52:37]: Jeg tror fortsatt ikke Betanien er betrygget, selv om statsråden sier at man skal kompensere for lønns- og prisvekst, for man har

store kostnader i forbindelse med strøm som kommer på toppen.

Ellen Bakke, ansatt i Vitalis, hadde et innlegg i Varden for et par dager siden der hun sa at «foruten pasientene» – som faktisk reduseres med 31 000 liggedøgn – «raseres en arbeidsplass, og det går utover 50 enkeltindivider, deres familier og barn, huslån og strømgjeld». Videre sa hun:

«Vi hadde ett halvt års ventetid i desember 2022. Pasienter velger og vil komme til oss. Det handler om beliggenhet, og hva vi tilbyr og og hvem vi er. Jeg har i år jobbet 30 år som sykepleier, og jeg ER så stolt av arbeidsplassen min og kollegaene jeg jobber sammen med. Av at vi bruker de nyeste forskningsbaserte metodene for å jobbe med traumer, angst, depresjon, det å bli rusfri, lære å håndtere og stå i vanskelige følelser. Jeg er stolt fordi vi jobber med tilstedeværelse.»

Statsråden sa at hun var stolt av at hun la ned dette tilbudet. Ser statsråden konsekvenser for pasienter og ansatte, og er hun fortsatt like stolt av å legge ned denne typen arbeidsplasser, og av at ansatte nå sies opp?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:53:39]: Jeg vil oppfordre representanten Hoksrud til å innrømme meg riktige sitater. Det vil bedre samtalen framover når vi er nødt til å finne løsninger i en realitet hvor fagfolkene er et knapphetsgode.

Vi har mange gode private leverandører i spesialisthelsetjenesten. Betanien er et sykehus med en langsiktig driftsavtale med Helse Sør-Øst om å yte spesialisthelsetjenester innom flere viktige fagområder som representanten nevner: revmatologi, øye og ortopedi. Det er viktig at langsiktigheten ivaretas; det er den beste forutsetningen for å kunne utdanne, rekruttere og beholde fagfolk, som er det som avgjør hvor godt vi klarer å gi gode helsetjenester i framtiden.

Jeg inviterer representanten Hoksrud og Framskrittspartiet med på den debatten framover.

Spørsmål 6

Fra representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren:

«Mange bransjer i norsk næringsliv vil ha store rekrutteringsutfordringer som må møtast i åra framover, samtidig som det trengst stadig fleire hender i mellom anna helsevesenet og innan pleie og omsorg og det også er stadig tøffare konkurranse om kvalifisert arbeidskraft internasjonalt.

Kva ny politikk meiner statsråden er nødvendig for å gjere norsk næringsliv betre i stand til å rekruttere fleire arbeidstakarar internasjonalt i framtida?»

Presidenten [11:54:39]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 7

Margret Hagerup (H) [11:54:53]: «I 2022 sto om lag 150 lære plasser tomme hos norske rederier. Samtidig begrenser regjeringen muligheten for etablering av videregående skoler med en profil som kan bidra til å utdanne fagarbeidere innen disse yrkene.

Hva vil statsråden gjøre for at ledige lære plasser fylles, og at næringen får den kompetansen den trenger i årene som kommer?»

Statsråd Tonje Brenna [11:55:16]: Vi trenger mange tusen nye fagarbeidere i årene som kommer. Spesielt trenger vi fagarbeidere innenfor industri, bygg og anlegg og helsefag. Samtidig blir vi relativt færre mennesker i arbeidsfør alder etter hvert som ungdomskullene blir mindre og befolkningen eldre. Det er derfor viktig at vi utdanner den arbeidskraften samfunnet har behov for, dvs. at vi bedre dimensjonerer utdanningstilbudet i tråd med den kompetansen vi trenger.

Representanten Hagerup spør om lære plasser og hva vi gjør for at ledige lære plasser fylles. Det er fylkeskommunene som har ansvaret for dimensjoneringen i videregående opplæring. I dette arbeidet skal fylkeskommunene veie ulike hensyn, som elevenes ønsker, tilgang på lære plasser lokalt og arbeidslivets og samfunnets behov for kompetanse. Jeg mener det er særlig viktig at vi har et opplæringstilbud som er i tråd med samfunnets behov for kompetanse.

Et av forslagene i høring av ny opplæringslov er at fylkeskommunene skal legge stor vekt på hvilken kompetanse samfunnet trenger i dimensjoneringen nettopp for å tydeliggjøre hvor viktig dette er.

Spørsmålet viser også kompleksiteten i arbeidet med å dimensjonere riktig. Vanligvis får jeg spørsmål om hva regjeringen vil gjøre for at flere skal få lære plass, mens her viser Hagerup til maritime fag der det for tiden er flere lære plasser enn søkere. I mange andre bransjer og fag er situasjonen motsatt.

I tillegg har vi en del næringer som er konjunkturutsatt. Det påvirker utdanningenes både attraktivitet og kapasiteten. Tilgangen på lære plasser i en del lærefag svekkes i nedgangstider fordi bedriftene tar inn færre lærlinger når aktiviteten er lav. Det fører til at det ikke er utdannet nok fagarbeidere når økonomien tar seg opp igjen. Det kan også føre til at fylkeskommunene tilpasser opplæringstilbudet på Vg1 og Vg2 etter antallet lære plasser, og at det tar for lang tid for fylkeskommunene å få på plass et nytt tilbud tilpasset opplæringstilbudet i oppgangstider.

Jeg er derfor opptatt av at vi skal se på hvordan vi kan motvirke nedgang i lære plasser i dårlige tider. Dette kan bare gjøres gjennom godt og systematisk samarbeid med arbeidslivets parter. I arbeidet med dimensjonering lokalt forventer jeg at partene i arbeidslivet jobber godt gjennom de fylkesvise yrkesopplæringsnemndene.

Gjennom samfunnskontrakt for flere lære plasser er regjeringen opptatt av å ha et systematisk og godt samarbeid mellom partene i arbeidslivet, fylkeskommunene og nasjonale myndigheter. Samarbeidet forplikter aktørene til å arbeide systematisk og målrettet med å rekruttere flere lære bedrifter og til å styrke det lokale arbeidet for lære plasser og ikke minst skaffe lærlinger til ledige lære plasser.

I budsjettet for 2023 har Stortinget etter forslag fra regjeringen bevilget nesten en halv milliard kroner til å styrke fylkeskommunenes arbeid med kvalifisering og formidler av elever til lære plasser og også fylkeskommunenes eget arbeid med lokale lære plassgarantier.

Jeg tror samarbeid i det videre er veien å gå for at flere skal få et godt tilbud.

Margret Hagerup (H) [11:58:14]: Jeg registrerer at statsråden sier at samfunnet har behov for det. Jeg er glad for at en også senere kom inn på næringslivet. Det var lite snakk om havet som mulighet, men jeg er glad for at både statsminister Støre, fiskeriminister Skjæran og næringsminister Vestre snakker på inn- og utpust om hvor viktig havet er og hva slags muligheter det gir. Det er gledelig å se at regjeringen har begynt å innse at en må skape for å dele, og at vi trenger de private aktørene også med på laget.

At maritim næring får den kompetansen de trenger, er en forutsetning for å få til dette. Da må en også være lydhør overfor næringslivet og hva de ber om.

Campus BLÅ jobber for å tilby flere muligheten til å ta fagbrev som matroser og motormekanikere. De fem kommunene som ligger i umiddelbar nærhet, ber om at en skal se hvor positivt dette tilbudet er både for næringslivet i regionen og også for de unge som trenger et godt tilbud og da slipper å flytte bort. Jeg håper at statsråden vil lytte til sine egne ordførere i de fem nærliggende kommunene.

Spørsmålet blir: Er ideologiske kjepphester viktigere for statsråden enn å sørge for nok kompetent arbeidskraft?

Statsråd Tonje Brenna [11:59:20]: Jeg kan bekrefte at regjeringspartiene bestandig har vært opptatt av å skape for å dele, og jeg vil i all ydmykhet påstå at undertegnedes parti var med på å finne opp den betegnelsen om hvordan man kan både skape verdier og dele dem etterpå på en rettferdig måte.

At vi har et samsvar mellom samfunnets og næringslivets behov for kompetanse og det utdanningstilbudet vi har, tror jeg alle fylkeskommuner har som mål. Men det er allikevel ganske krevende mange steder å klare å få dette til å henge sammen, særlig innenfor bransjer hvor det går opp og ned konjunkturmessig og særlig der hvor folk bor spredt og man strever med å få en bredde i utdanningstilbudet.

Jeg tror likevel at vi skal la være å framstille dette som en diskusjon om ideologi og hvem som egentlig drifter hvilken skole og være mer opptatt av hvilke fag elevene våre får tilgang på. Det opplever jeg at fylkeskommunene er, og det tror jeg også de aller fleste i denne sal vil bry seg om i framtiden.

Margret Hagerup (H) [12:00:19]: Campus BLÅ ble etablert etter at fylkeskommunen gjennom flere år ikke ville etablere dette tilbudet. Det er også gledelig å se at en gjennom pandemien ga et godt tilbud til elevene. En har lite frafall, og en har høy søkerandel med jenter som søker seg til dette. Det er ingen tvil om at både næringslivet og kommunene som sitter nærmest denne skolen, sier at tilbudet er viktig, og de har lyst til å ha det.

Jeg mener det er avgjørende å legge til rette for at private og ideelle aktører kan bidra til å skaffe næringslivet den kompetansen de har behov for. Som statsråden sa i et tidligere innlegg, er samarbeid viktig.

I høringsnotatet åpner departementet for at det kan tas særlige hensyn, og en sier at et særlig hensyn kan være det distriktspolitiske. I høringsinnspillene som har kommet fra flere av aktørene, ber de om at det også vurderes å ta næringspolitiske hensyn.

Vil statsråden lytte til disse innspillene, og er statsråden enig i at det er viktig å ta hensyn til hva lokalt næringsliv trenger av kompetanse og arbeidskraft?

Statsråd Tonje Brenna [12:01:19]: Det mener statsråden er viktig å lytte til.

Dette spørsmålet startet med hvordan vi kan rekruttere flere til fag hvor vi har ledige plasser, både på skole-siden og på læreplassiden. Jeg tror de aller færreste elever egentlig er så opptatt av hvem som driver skolen de går på. Jeg tror de er engasjert i de fagene de skal begynne på, og det yrket de senere skal ut i. Derfor mener jeg at diskusjonen om Campus BLÅ eller hvem som drifter den enkelte skole, er litt underordnet. Jeg mener det aller viktigste er at vi sørger for nok rekruttering til fag vi trenger folk til.

Vi trenger flere som er interessert i maritime fag, i motor, i mekanikk, i fisk – alle de tingene vi er avhengig av å kunne foredle og bruke for at havet skal være en viktig og rik arbeidsplass og kilde til verdier for Norge i framtiden – og det deler jeg representanten Hagerups

engasjement for. Jeg mener at å blande privatskolepolitikk inn i dette ikke er relevant i denne sammenheng, men at vi heller må jobbe for at flere søker fag vi trenger flere fagarbeidere til.

Spørsmål 8

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:02:29]: «Regjeringens endringer i barnehageloven gjør at ansatte i barnehager, eid av Den norske kirke, blir kastet ut av sin offentlige tjenestepensjonsordning, som de kunne ha mens barnehagene var en del av soknets virksomhet. Nå må de inngå ny tariffavtale og mister retten til å søke om dekning av overskytende pensjonsutgifter etter ordningen i forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 4a.

Hva gjør statsråden for å sikre at menighetsbarnehagene fortsatt får tilgang til denne ordningen, når det er regjeringen som har skapt problemet?»

Statsråd Tonje Brenna [12:03:04]: La meg starte med å takke for et veldig viktig spørsmål om en viktig del av vårt barnehagetilbud, nemlig menighetsbarnehagene. Regjeringen har gjennomført flere viktige og nødvendige endringer i regelverk og finansiering av de private barnehagene. En rekke utredninger over år har vist at tilskuddet til pensjon var høyere enn barnehagernes faktiske pensjonskostnader. Hele 90 pst. av de private barnehagene fikk mer i pensjonstilskudd enn de faktisk brukte på pensjon før nedjusteringen. I statsbudsjettet for 2022 reduserte vi pensjonspåslaget til de private barnehagene fra 13 pst. til 10 pst., dette for at fellesskapets midler som bevilges til barnehagene, i større grad skal gå til det formålet som Stortinget har bestemt. Dette var også varslet i Solberg-regjeringens budsjett.

Fra i år har regjeringen også innført et krav om at hver barnehage må være selvstendig rettssubjekt. Dette kravet er innført for å sikre at vi har kontroll med at offentlige tilskudd og foreldrebetaling går til barnehagedrift. Kravet om selvstendig rettssubjekt gir oss en helt nødvendig åpenhet om hva pengene i barnehagene brukes til.

Som representanten er inne på, har kravet om selvstendig rettssubjekt reist enkelte utfordringer som vi tar svært alvorlig. Dette gjelder særlig utfordringer knyttet til barnehager eid av Den norske kirke og kravene i kirkeordning for Den norske kirke. Som representanten viser til, er det også stilt spørsmål ved om kirkebarnehagene blir nødt til å inngå nye pensjonsavtaler som ikke omfattes av søknadsordningen for barnehager med høye pensjonsutgifter. Jeg skal være forsiktig med å uttale meg om nødvendigheten av å inngå nye pensjonsav-

taler, og om en eventuell avtale vil omfattes av søknadsordningen, men jeg har stor forståelse for at overgangen til egne rettssubjekter er ekstra krevende for barnehager som er eid av Den norske kirke. For Den norske kirke gjelder det egne regler, som bl.a. deling av eiendom og mulighet til å garantere for andres økonomiske forpliktelser.

Kunnskapsdepartementet har nylig hatt møter om saken med KA, arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter, og departementet vil fortsette dialogen med dem om arbeidet med overgang til eget rettssubjekt. Dersom det viser seg at overgangen til egne rettssubjekter blir for krevende for barnehager eid av Den norske kirke på grunn av de særskilte reguleringene som gjelder for disse barnehagene, vil jeg komme til Stortinget med forslag om at Stortinget unntar barnehager eid av sogn i Den norske kirke fra kravet om å være eget rettssubjekt. Dette vil i så fall kreve høring, og et eventuelt lovforslag må behandles i Stortinget.

Det er viktig for meg å understreke at barnehager eid av sogn i Den norske kirke står i en helt spesiell situasjon, og at et eventuelt unntak kun vil gjelde disse barnehagene. I den videre oppfølgingen vil jeg følge opp Hurdalsplattformens punkter om at et eventuelt unntak må rammes inn, slik at vi også her har kontroll på at offentlige tilskudd og foreldrebetaling går til barnehagedrift. Jeg vil til slutt legge til at menighetsbarnehagene våre er en svært viktig del av vårt felles barnehagetilbud, og vi skal gjøre det vi kan for at det skal være godt å drive dem også i framtiden.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:06:06]: Jeg vil takke for svaret. Jeg er glad for at statsråden har gått så grundig inn i det, glad for at en ser at disse er litt spesielle sammenlignet med en del av de andre – og et viktig mangfold i nettopp det barnehagetilbudet vi ønsker. Jeg er også veldig glad for at en ønsker den tydelige dialogen med KA, og ikke minst at statsråden er villig til å komme med en ny sak til Stortinget, der en eventuelt kan unnta de barnehagene.

Mange av disse barnehagene mister ansatte akkurat nå, fordi de frykter for pensjonen og må inngå en dårligere pensjonsavtale. For å være litt mer konkret i spørsmålet, og med håp om et konkret svar: Betyr det at dette unntaket vil gjelde nå? Er det sann at de ansatte i menighetsbarnehagene kan være trygge på at de får den samme gode pensjonen fortsatt, og at dette unntaket gjelder fra i dag?

Statsråd Tonje Brenna [12:07:00]: Som jeg sa i svaret, skal jeg være forsiktig med å spekulere i akkurat hvor grensene går for hvilke pensjonsavtaler den enkelte barnehage kan ha. Det jeg skal være veldig tydelig på, er at dette er et stort forsøk fra min side på å berolige de

barnehagene det gjelder: at de skal oppfatte og oppleve at både jeg og Stortinget forstår det dilemmaet de står i, at vi skal sørge for at vi fra statens side ikke lager regler innenfor ulike sektorer som treffer hverandre og dermed virker mot hensikten, og at vi skal sørge for at det er mulig å drive gode menighetsbarnehager i framtiden. Jeg håper at alle de ansatte blir i våre barnehager, også i våre menighetsbarnehager. Vi trenger hver eneste en av dem, de er viktig for ungene og for familiene. Jeg skal jobbe så raskt jeg kan med å komme til Stortinget med et forslag om dette unntaket, slik at vi ytterligere og formelt kan berolige menighetsbarnehagene.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:07:52]: Det er jeg glad for, og bare for å presisere: Når en har kravet om selvstendig rettssubjekt, betyr det at noen av disse barnehagene ikke lenger har den egenkapitalen som kreves av KLP for fortsatt å kunne ha offentlig tjenestepensjon. Derfor er unntaket viktig. Det er det jeg forutsetter. De kan jo inngå de pensjonsavtalene de vil, men veldig mange ønsker nettopp å opprettholde dem, og ikke minst vet vi at det er mange som begynner å nærme seg pensjon, og som nå teller på knappene: Er det f.eks. mulighet for AFP?

Jeg er takknemlig for svaret og skjønner det sånn at det vil være mulighet for å kunne fortsette de avtalene selv om de ikke lenger er en del av sognets virksomhet – og at hvis det er noen komplikasjoner, vil statsråden komme med en sak til Stortinget.

Statsråd Tonje Brenna [12:08:39]: Livet har lært meg at når det er hyggelig tone og man tilsynelatende er enig, er det klokt å gi seg. Jeg takker for et godt spørsmål og er glad for den jobben både KA og Kristelig Folkeparti har gjort for å belyse problemstillingen. Jeg er helt sikker på at vi gjennom de endringene som skal til for å gjøre det godt å drive menighetsbarnehager i framtiden, skal sørge for at det viktige tilbudet er der – ved nå å uttrykke veldig tydelig herfra at vi lempet på kravet om å være selvstendig rettssubjekt for barnehager organisert under Den norske kirke. Det mener jeg er viktig. Jeg ser fram til å legge fram saken for Stortinget og bidra til ytterligere beroligelse.

Spørsmål 9

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:09:32]: «I sin redegjørelse til Stortinget av 11. november 2022 opplyste sjef PST at lederne av politidistriktene PST-enheter skal autorisere sitt eget personell.

Kan statsråden bekrefte at det er gjennomført slike autorisasjoner av de over 100 PST-ansatte i politidistriktene, og hvis ikke, kan statsråden redegjøre for hvor

mange slike autorisasjoner som faktisk har blitt gjennomført?»

Statsråd Emilie Mehl [12:10:01]: I dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det særlig viktig at Norges nasjonale sikkerhetsinteresser ivaretas på best mulig måte, og at vi sørger for at lovbestemte krav til sikkerhet blir etterlevd. Det er viktig at kravene som stilles i sikkerhetsloven, overholdes, og loven gir et godt utgangspunkt for å sikre våre sikkerhetsinteresser.

Representantens spørsmål i dagens spørretime gjelder ivaretagelse av personellsikkerhet i Politiets sikkerhetstjeneste. Det er selvfølgelig av særlig viktighet at de som jobber i denne tjenesten, fullt ut er sikkerhetsmessig skikket til å få tilgang til å behandle høyt gradert, skjermingsverdig informasjon. Det er min forståelse at representanten og jeg er enige om det.

Autorisasjonssamtalen er et sentralt virkemiddel for å sikre at kravene til den enkelte medarbeider er forstått og vil bli etterlevd av medarbeideren. PST har i sitt kontinuerlige arbeid for kvalitetssikring av sikkerhetsprosedyrene videreutviklet kravene til gjennomføringen av disse samtalene.

Alle ledere plikter å gjennomføre autorisasjonssamtaler med sine underordnede, både etter klarering når de inntreffer i stillingen, og etter reklarerings. Det følger av representantens spørsmål at hun er kjent med PSTs redegjørelse for tjenestenes autorisasjonspraksis i brev til mitt departement av 11. november 2022. Det framgår der at medarbeiderne i PST-enhetene i politidistriktene skal autoriseres av sin nærmeste leder, som er PST-enhetens sjef. Jeg legger til grunn at PST følger lov og egne retningslinjer på dette området, og jeg har ikke grunn til å tro at personer som skal autoriseres, ikke er autorisert.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [12:11:48]: I det svaret som det vises til fra PST, har det ikke framkommet konkret når dette kravet ble innført, og om det faktisk er gjennomført for PST-ansatte i politidistriktene. Vil statsråden søke å få klarhet i dette, f.eks. gjennom å undersøke om øvrig personell i distriktsavdelingene i PST har blitt autorisert på samme måte som det opplyses at de lokale distriktslederne har blitt av både sjef PST og politimesteren?

Statsråd Emilie Mehl [12:12:25]: Som jeg sa i mitt innledende svar, har jeg ikke grunn til å tro at personer som skal autoriseres, ikke er autorisert. Slik jeg forstår PST, er dette blitt presisert og praktisert på en ny måte, over tid, på grunn av naturlige, praktiske forhold knyttet til disse autorisasjonssamtalene.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [12:12:49]: Ifølge opplysninger fra både VG og Bergens Tidende i forbin-

delse med en sak som jeg presiserer at jeg ikke ber statsråden om å kommentere, framgår det at Justisdepartementet i et brev av februar 2020 skriver at det er politimesteren som virksomhetens leder som skal autorisere de lokale PST-ansatte. Det står ikke noe sted i dette brevet at PST også skal autorisere dem. Var opplysningene i dette brevet fra Justisdepartementet feil, og kjente ikke Justisdepartementet til kravet om dobbeltautorisasjon i 2020?

Statsråd Emilie Mehl [12:13:22]: Lokal PST-leder har to styringslinjer. Den ene er til den lokale politimesteren, som gir tilgang til gradert informasjon i politisporet, og den andre er til den sentrale enheten i PST, som er faglig overordnet i PST-sporet. Det betyr at lokal PST-leder må forholde seg både til sin politimester for tilgang til informasjon og systemer i politidistriktet og til sentral enhet i PST for tilgang til PST-systemer og informasjon. Den som gir tilgang til gradert informasjonsinnhold, er ansvarlig for at den som mottar informasjonen, er kjent med og vil følge reglene for behandling av informasjonen. Det innebærer at lederen av den lokale PST-enheten nå autoriseres i begge spor.

Jeg har også svart på flere skriftlige spørsmål om dette temaet, hvor det er flere detaljer.

Spørsmål 10

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:14:32]: «Mener statsråden at det å installere TikTok på tjenestetelefonen er i henhold til Nasjonal sikkerhetsmyndighets råd om mobilbruk?»

Statsråd Emilie Mehl [12:14:58]: Jeg forholder meg til rådene og retningslinjene som gjelder for mobilbruk, bl.a. fra NSM. Som representanten viser til, har NSM 13 råd om sikkerhet på mobile enheter som alle som et minimum bør følge. Det er flere råd, men ett av dem er f.eks. at man ikke skal gi apper tilgang til mer informasjon enn nødvendig, og det er et råd som gjelder for alle apper.

Jeg hadde TikTok på en ugradert tjenestetelefon i en drøy måned i fjor høst. Før jeg tok appen i bruk, vurderte jeg hvordan jeg kunne bruke TikTok på en sikker måte. Derfor er det en del tiltak man gjør når man bruker en ugradert tjenestetelefon, for å sikre at informasjon ikke kommer på avveie – i den grad det er mulig å redusere risiko for det. Jeg valgte på eget initiativ å få en egen telefon til sosiale medier helt i starten av oktober, selv om det ikke foreligger noe krav om det.

Det vil alltid være en risiko for at informasjon fra apper, sosiale medier og andre digitale tjenester samles inn og brukes til formål som ikke er ønskelige. Jeg tar

imidlertid en rekke forholdsregler og benytter forskjellige elektroniske kommunikasjonsmidler til f.eks. ugradert og gradert kommunikasjon. Jeg har hele veien hatt høy sikkerhetsbevissthet rundt bruk av sosiale medier, som bl.a. innebærer et bevisst forhold til hvordan man bruker digitale enheter, hva man lagrer av informasjon, hvilke innstillinger man har på når man har med telefonen, og hva man snakker om.

NSMs råd er generelle og gjelder alle apper. Hver bruker må forholde seg til rådene, og jeg mener at jeg har fulgt rådene hele veien.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:16:45]: Professor Brian Haugli har arbeidet med Pentagon og det amerikanske forsvarsdepartementet i årevis. Han uttalte til Dagbladet i går at den norske regjeringen må legge til grunn at alle samtaler, alle e-poster og alle bilder statsråden har hatt på telefonen i perioden hun hadde den kinesiske applikasjonen TikTok installert, nå ligger lagret i Beijing. Haugli sier følgende:

«Hvor du er, hvem du ringer til, hvem som er i nærheten av deg, hvor du beveget deg, all informasjon fra alle dine andre apper, bildene dine, når du er våken, når du sover. Alt dette har TikTok tilgang til.»

I forlengelsen av det: Det har også det kinesiske kommunistpartiet.

Hvordan kan dette på noen som helst måte være forenlig med å følge NSMs råd om mobilbruk? Eller er det slik at statsråden og departementet har en annen oppfatning enn Pentagon og det amerikanske forsvarsdepartementet?

Statsråd Emilie Mehl [12:17:51]: Først vil jeg si at jeg må forholde meg til de rådene som blir gitt fra våre tjenester og fra mitt departement. Når det gjelder en del av de risikomomentene som representanten tar opp, f.eks. at telefonsamtaler kan bli avlyttet, er det noe jeg har tatt høyde for lenge før jeg lastet ned TikTok. Det er nettopp det jeg har ønsket å være åpen om: Jeg tar mange forholdsregler rundt bruk av min mobiltelefon, enten det er knyttet til TikTok eller til andre apper som også samler inn veldig mye informasjon, som Facebook og Instagram. Vi vet at de har eiere som ikke er kinesiske, men det er likevel mye informasjon som kan samles inn, og som man ikke har kontroll på videre. Derfor gjaldt mange av forholdsreglene knyttet til min mobilbruk også i lang tid før jeg fikk TikTok.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:18:50]: En slik forholdsregel ville åpenbart ha vært å ikke installere den kinesiske applikasjonen TikTok på sin mobiltelefon som man bruker i tjeneste.

Ifølge Gaute Wangen, som er førsteamanuensis ved NTNU og ekspert i risikostyring av informasjonssikkerhet, har statsråden åpenbart forbrutt seg mot Nasjonal sikkerhetsmyndighets råd om mobilbruk. Wangen sier følgende til Dagbladet:

«TikTok er så inngripende at den er brudd på råd 11, 12 og 13.»

Jeg spør igjen: Hvorfor er det slik at statsråden gjør andre vurderinger enn det våre fremste eksperter på informasjonssikkerhet, både norske og amerikanske, gjør på dette området?

Statsråd Emilie Mehl [12:19:51]: Som sagt: Jeg må forholde meg til råd og retningslinjer som gis fra bl.a. departementet og våre sikkerhetstjenester. Med referanse til de rådene representanten peker på – råd nr. 11, «gi apper minimal tilgang til mikrofon, kamera og lokasjonsdata», nr. 12, «bare installer nødvendige apper og foretrekk kjente og tiltrodde kilder», og nr. 13, «skill mellom jobb og privatliv» – er dette noe jeg har vært bevisst på hele veien. Det er bl.a. bakgrunnen for at vi har mange forskjellige digitale enheter til håndtering av forskjellig type informasjon, gradert eller ugradert, at det er veldig begrenset hva jeg i det hele tatt lagrer på min tjenestetelefon, og at jeg har tatt mange andre forholdsregler, som f.eks. å være oppmerksom på at det man sier i en telefonsamtale, kan havne et annet sted – uavhengig av TikTok.

Spørsmål 11

Presidenten [12:20:45]: Dette spørsmålet, fra representanten Erlend Wiborg til justis- og beredskapsministeren, vil bli tatt opp av representanten Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [12:20:58]: «Statsråden har siden starten av oktober i fjor fått flere spørsmål fra Stortinget – både skriftlig og muntlig – som har omhandlet Stortingets bekymring over statsrådens bruk av den kinesiske applikasjonen TikTok.

Mener statsråden hun har overholdt sin informasjonsplikt overfor Stortinget?»

Statsråd Emilie Mehl [12:21:21]: Siden jeg først fikk spørsmål om min bruk av TikTok, mine telefoner og digitale enheter, har jeg vært opptatt av å svare så åpent som jeg kan og mener er klokt. Generelt har jeg høy bevissthet rundt at all informasjon kan misbrukes. Derfor er jeg forsiktig med å dele informasjon om f.eks. sikkerhetsrutiner. Det kan gjelde hvor jeg bor, hvor jeg ferdes i sanntid, eller hvilket digitalt utstyr jeg har, og hvordan det brukes. Derfor er jeg forsiktig med å gi innsikt i hvil-

ke digitale enheter jeg har, hvordan disse disponeres, eller informasjonssikkerhetsrutiner rundt det å håndtere f.eks. gradert informasjon.

Jeg har svart utfyllende på mange spørsmål om TikTok og mine digitale verktøy, men jeg ser i ettertid at jeg burde ha vært åpen om at jeg hadde TikTok på en ugradert tjenestetelefon tidligere. Den 1. februar sendte jeg et svar på et skriftlig spørsmål fra representanten Per-Willy Amundsen til Stortinget og opplyste om at jeg hadde TikTok på tjenestetelefonen en drøy måned i fjor høst. Dette svaret ble sendt før allmennheten ble opplyst gjennom media.

Sylvi Listhaug (FrP) [12:22:36]: Takk for svaret. Grunnloven § 82 sier at intet medlem av statsrådet må framlegge uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget eller dets organer. Det tok altså ca. 120 dager fra første gang statsråden fikk spørsmålet, til innrømmelsen kom. I et spørsmål som ble stilt av Per-Willy Amundsen, spørsmål nr. 729, spurte han om statsråden på noe tidspunkt hadde hatt TikTok på tjenestetelefonen. Svaret som ble gitt, var at TikTok «er installert på telefon dedikert til sosiale media». Ser statsråden, i lys av det som nå har skjedd, at dette svaret kan framstå villedende? Og vil statsråden nå komme med en unnskyldning overfor Stortinget for at man har unnlatte å besvare spørsmål i ca. 120 dager?

Statsråd Emilie Mehl [12:23:36]: Som sagt har det hele veien vært mitt ønske og min hensikt å svare på disse spørsmålene så åpent som jeg kan og mener er klokt. Jeg fikk en egen telefon dedikert til sosiale media i starten av oktober. Så har jeg vært varsom ut fra forsiktighetshensyn, men jeg ser at jeg har vært for varsom. Jeg ser at den forsiktigheten har skapt mer usikkerhet, og jeg er lei for at saken har utviklet seg på den måten. Jeg ser at det kunne ha vært gjort annerledes, og at jeg kunne ha vært åpen om dette tidligere.

Sylvi Listhaug (FrP) [12:24:15]: Justis- og beredskapsdepartementet har ansvaret for IKT-sikkerhet, og det er bekymringsfullt at statsråden rådførte seg med embetsverket og fikk klarsignal til å installere TikTok – i hvert fall leser vi det i avisene. Vanligvis mener undertegnede at det er lurt å be embetsverket om råd og anbefalinger, men når det kommer til sikkerhetshensyn, har statsråden tydeligvis valgt å gjøre egne vurderinger, ifølge henne selv. Disse vurderingene gjorde at statsråden unnlot å besvare Stortingets spørsmål i fire måneder. Hvorfor valgte statsråden å ikke spørre embetsverket om råd i denne saken, men å gjøre egne vurderinger av sikkerhetshensyn? Og mener statsråden at regjeringsmedlemmers informasjonsplikt overfor Stortinget

er begrenset til den informasjonen den enkelte statsråd vurderer det som klokt å dele med Stortinget?

Statsråd Emilie Mehl [12:25:12]: På generelt grunnlag har jeg høy bevissthet rundt at all informasjon kan misbrukes, og helt siden veldig kort tid etter at jeg ble statsråd, har vi mottatt generelle råd fra tjenestene og departementet som bl.a. går på å være varsom med å gi innsikt i sikkerhetsrutiner. Som jeg sa som svar på forrige spørsmål, ser jeg at jeg har vært for forsiktig og for varsom i denne saken. Jeg er lei for at den forsiktigheten har skapt mer usikkerhet. De svarene jeg har sendt til Stortinget, har vært sanne, men jeg kunne ha opplyst mer konkret om at jeg hadde TikTok på en ugradert tjenestetelefon tidligere.

Spørsmål 12

Presidenten [12:26:09]: Dette spørsmålet, fra representanten Sveinung Stensland til justis- og beredskapsministeren, vil bli tatt opp av representanten Mari Holm Lønseth.

Mari Holm Lønseth (H) [12:26:18]: Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Stortinget har siden oktober forsøkt å få svar på om statsråden har eller har hatt den kinesiske appen TikTok installert på en tjenestetelefon. Statsråden har svart Stortinget og media at hun av sikkerhetshensyn ikke har kunnet svare på spørsmålet. Den 1. februar gikk statsråden ut i TV 2, hvor hun forteller at hun har hatt TikTok på tjenestetelefonen – uten å være hindret av sikkerhetshensyn.

Hvordan skal Stortinget stole på statsråden neste gang hun velger ikke å svare på spørsmål og begrunner det med sikkerhetshensyn?»

Statsråd Emilie Mehl [12:27:02]: Aller først vil jeg framheve at jeg sendte svar på et skriftlig spørsmål til Stortinget, til representanten Per-Willy Amundsen, og opplyste om at jeg hadde TikTok på tjenestetelefonen, før allmennheten ble informert gjennom media 1. februar.

Jeg har generelt høy bevissthet rundt det at all informasjon kan misbrukes, som jeg var inne på under forrige spørsmål, og det gjelder også bruken av mine digitale verktøy i tjenesten som politiker og som statsråd. Jeg mener det er riktig å være forsiktig med å dele informasjon om f.eks. sikkerhetsrutiner, og jeg mener på generell basis at det er en viktig del av det å ha høy sikkerhetsbevissthet, også når det gjelder detaljer rundt bruk av digitale verktøy i tjenesten.

Som jeg svarte på spørsmålet fra representanten Listhaug, har jeg ut fra forsiktighetshensyn vært varsom, men jeg ser at jeg har vært for varsom, og jeg ser at den varsomheten har skapt mer usikkerhet. Jeg vil selvsagt svare på alle spørsmål jeg måtte få fra Stortinget, og jeg vil svare så åpent og utfyllende som jeg skal og kan.

Mari Holm Lønseth (H) [12:28:15]: Takk for svaret. Det er fint at statsråden sendte svar på spørsmålet fra representanten Per-Willy Amundsen 1. februar, men det er lang tid fra det første spørsmålet kom i oktober, til svaret forelå fra statsråden. Jeg synes det er bra at statsråden er tydelig på at hun har vært for forsiktig, og at hensynene knyttet til sikkerhet, som hun har gitt som begrunnelse for ikke å svare, eller for å svare unnlattende, tydeligvis ikke er til stede.

Når det nå viser seg at sikkerhetshensyn ikke har hindret statsråden i å svare på de spørsmålene som Stortinget, også vi, har stilt i denne saken: Er det noen spørsmål som Stortinget tidligere har stilt, som statsråden nå vil gjennomgå på nytt og svare på på nytt?

Statsråd Emilie Mehl [12:29:02]: Jeg har gått igjennom alle spørsmålene og svarene som er gitt til Stortinget i denne saken. Det har vært en rekke skriftlige spørsmål fra flere representanter og noen spørsmål i bl.a. trontaledebatten og spørretimen. Jeg har svart riktig på spørsmålene, eller sannferdig, for å bruke det begrepet, men jeg ser jo, som jeg har sagt, at jeg har vært for varsom, og at jeg kunne ha vært presis på at jeg hadde TikTok på en ugradert tjenestetelefon tidligere. Jeg mener det var viktig å gjøre en ny vurdering, og derfor sendte jeg et svar på skriftlig spørsmål 1. februar, hvor jeg opplyste om at jeg hadde TikTok på en ugradert tjenestetelefon en drøy måned i fjor høst, og så ble allmennheten informert gjennom media etter det.

Mari Holm Lønseth (H) [12:30:02]: Vi har ikke sagt at statsråden ikke har svart sannferdig, men hun har unnlatt å svare på spørsmål og har ikke hatt noen veldig god begrunnelse for ikke å gjøre det, siden hun har hatt muligheten til å gi TV 2 et utfyllende intervju – selv om hun for så vidt har svart Stortinget om det.

Jeg vil oppfordre Mehl til å gå igjennom de spørsmålene vi har stilt. Vi har bl.a. stilt spørsmål om hun kan redegjøre mer for sin bruk av TikTok, om informasjon kan ha kommet på avveie. Jeg tror det ville være klokt nå at statsråden går igjennom spørsmålene på eget initiativ og ser om det er noe hun vil svare annerledes på. Det som er det sentrale her, er at en av Stortingets viktigste oppgaver er å kontrollere regjeringen. I denne saken har det vært krevende for Stortinget å kunne kontrollere regjeringen på en god måte fordi vi ikke har fått svar på det jeg vil si er et veldig enkelt spørsmål. Ser statsråden at

denne måten å håndtere Stortinget på og det å unnlate å svare på spørsmål ikke er særlig tillitvekkende, og at det vanskeliggjør den kontrollfunksjonen vi har?

Statsråd Emilie Mehl [12:31:09]: Jeg ser at jeg kunne ha svart annerledes på spørsmålet om jeg hadde TikTok på tjenestetelefonen tidligere, og jeg er lei for at det bidro til å skape mer usikkerhet. Det var et viktig poeng for meg å gi den informasjonen til Stortinget først etter som det forelå spørsmål om det, og det var noe jeg visste at Stortinget ønsket svar på. Det var derfor et eget poeng å sende svar på det skriftlige spørsmålet fra Amundsen først. Hvis Stortinget har flere spørsmål man ønsker svar på, vil jeg etter beste evne svare på dem.

Uavhengig av TikTok vil det alltid foreligge en risiko for at apper, telefoner eller andre ting kan bli kompromittert. Derfor har vi strenge sikkerhetsrutiner for bl.a. håndtering av gradert informasjon og for hva vi bruker ugradert utstyr til, hva man snakker om på telefonen, og de tingene jeg tok opp i det første spørsmålet.

Spørsmål 13

Ingunn Foss (H) [12:32:30]: «Stavanger Aftenblad har hatt flere saker om at det er store forskjeller i hvordan politidistriktene etterforsker tips fra NCMEC om norske menn som begår overgrep på internett. Av 358 tips Sør-Vest politidistrikt har mottatt siden april 2021, har 30 saker blitt liggende uten etterforskning på grunn av kapasitetsutfordringer.

Hvordan vil statsråden sikre at flere tips om nettovergrep mot barn blir etterforsket, og ser statsråden at manglende etterforskning av slike saker kan undergrave legitimiteten til politiattestordningen?»

Statsråd Emilie Mehl [12:33:09]: Omfanget av overgrep som begås mot barn ved hjelp av digitale verktøy, er svært bekymringsfullt. Informasjon som mottas fra det nasjonale senteret for savnede og utnyttede barn i USA, altså NCMEC, er veldig viktig for å få avdekket og etterforsket disse sakene. Kripos er mottaker av informasjon fra NCMEC og ansvarlig for registreringen av den. Vurderingen av om det enkelte tipset skal etterforskes, tas av påtalemyndigheten i politidistriktene.

Riksadvokaten har stor oppmerksomhet på registrering og behandling av informasjon fra NCMEC. Våren 2022 fikk Riksadvokaten en redegjørelse fra Kripos om arbeidet opp mot politidistriktene når det gjelder NCMEC-sakene. Riksadvokatens vurdering var at situasjonen gjennomgående var tilstrekkelig betryggende, men det eksisterte imidlertid fortsatt visse ulikheter. Riksadvokaten fant derfor grunn til å påpeke at distriktene bør

tilstrebe en adekvat struktur for å håndtere NCMEC-saker.

Ettersom det nå er nærmere ett år siden dette ble undersøkt, har Justis- og beredskapsdepartementet bedt Politidirektoratet om å undersøke med hvert enkelt politidistrikt hva status er. Vi avventer nå direktoratets redegjørelse om det.

Som kjent vil regjeringen styrke innsatsen på dette området. Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen har besluttet å utarbeide en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Opptrappingsplanen skal etter planen legges fram i løpet av inneværende år.

Vandelskontroll, herunder krav til barneomsorgsattest, er et viktig bidrag for å utelukke uegnede personer fra visse stillinger og funksjoner og på den måten redusere risikoen for bl.a. overgrep mot barn. Den viktigste effekten av krav til politiattester ligger trolig i at personer med anmerkninger lar være å søke seg til visse stillinger. Anmerkningene som føres på politiattester, hentes først og fremst fra opplysninger politiet har registrert i reaksjonsregisteret, der politiet registrerer alle rettskraftige strafferettslige reaksjoner. I barneomsorgsattester kan det også anmerkes om en person er siktet eller tiltalt for nærmere angitte forhold.

Det ligger i ordningens natur at uoppdaget kriminalitet eller anmeldelser og mistanker som ikke leder til en fellelse, ikke framkommer i en politiattest. Dette er en kjent begrensning i ordningens effekt som forebyggings tiltak. Dette undergraver etter mitt syn likevel ikke ordningens legitimitet. Vandelskontroll alene er aldri tilstrekkelig til å beskytte barn mot overgrep og må derfor suppleres med andre forebyggende tiltak.

Ingunn Foss (H) [12:35:50]: Takk for svaret. Som statsråden var inne på, er det ulik praksis i de forskjellige politidistriktene. Noen etterforsker 2 pst. av sakene, og andre er helt oppe i 70–80 pst. av sakene. Om seksuelle overgrep mot barn blir oppdaget, ser altså ut til å være avhengig av hvor i landet man bor. Statsråden var også inne på at det nå gjøres et arbeid på dette feltet, men kan statsråden si noe mer konkret om hva som må til for å sikre at seksuelle overgrep mot barn prioriteres like høyt i alle politidistrikter?

Statsråd Emilie Mehl [12:36:30]: Når det gjelder påtalemyndighetens vurdering av de enkelte tipsene, er de uavhengige, og det ville ikke være riktig av meg å legge meg opp i det. Men jeg mener det er viktig å undersøke disse ulikhetene nærmere. Derfor ser jeg også fram til å få en tilbakemelding fra Politidirektoratet om hva som er status nå. Jeg er også veldig glad for at Riksadvokaten tar dette på stort alvor og har gjort oppfølgende tiltak.

Ingunn Foss (H) [12:37:01]: Som statsråden var inne på, blir straffesakene som er registrert på vedkommende, registrert på politiattesten, men er det grunn til å tro at det utstedes politiattester på feil grunnlag, når det opprettes så få straffesaker basert på tips om ting som i utgangspunktet er kategorisert som straffbare?

Statsråd Emilie Mehl [12:37:30]: Jeg har ikke grunn til å tro at det utstedes politiattester på feil grunnlag. Som jeg sa i mitt svar på det første spørsmålet, kan en effekt av kravet til politiattest være at en del personer som uansett ikke ville være kvalifisert, rett og slett ikke søker seg til visse stillinger som dreier seg om å være nært barn. Det er i så fall en positiv effekt som det er vanskelig å måle.

Vi må også ha med oss at dette er et system som fanger opp de tilfellene hvor det har vært domfellelse for straffbare handlinger. Det vil ikke kunne fange opp uoppdaget kriminalitet og anmeldelser som ikke fører til en fellelse. Derfor må vi også ha andre tiltak enn bare kravet til politiattest for å skape trygghet for barn.

Spørsmål 14

Fra representanten Marius Arion Nilsen til olje- og energiministeren:

«Regjeringens nedsatte energikommisjon melder i dag at Norge frem mot 2030 bør ha et mål om 40 TWh ny produksjon fra vannkraft, vindkraft, havvind og solkraft, og et energieffektiviseringsmål på 20 TWh. En spørreundersøkelse fra Opinion viste også at det er flertall for kjernekraft i Norge i dag. Statsråden har tidligere avvist alle tanker om kjernekraft.

Med tanke på regjeringens enorme planlagte kraftforbruk – planlegger regjeringen å legge bort de ideologiske brillene og seriøst vurdere kjernekraft som en del av løsningen?»

Presidenten [12:38:21]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmålene 15 og 16 er allerede blitt besvart, og vi går da videre til spørsmål 17.

Spørsmål 17

Helge André Njåstad (FrP) [12:38:33]: Mitt spørsmål til kommunal- og distriktsministeren lyder:

«I fjor engasjerte Framstegspartiet seg for distriktsbutikkene og peika på Merkur-ordninga som eit verktøy for å gje eit bidrag til å dekkje dei enorme strømprisane. Regjeringspartia kom til slutt med ei ordning for dei siste månadane i 2022. Dessverre treffer strømsøtteord-

ninga for næringslivet dårleg for mange butikkar. Forslaget om ein makspris har blitt nedstemt. Det fører til at det framleis er krevjande for mange butikkar i distrikta.

Har regjeringa planar om å kome med ei ordning også i 2023, som i fjor?»

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:39:08]: Merkur-butikkane over heile landet utgjer eit viktig servicetilbod i mange lokalsamfunn i distrikta. Regjeringa støttar difor opp om desse butikkkane gjennom ei fast ordning over statsbudsjettet.

I tillegg lanserte regjeringa og SV hausten 2022 ei ordning med mellombels støtte for Merkur-butikkar for perioden september–desember 2022. Denne ordninga har medverka til å dekkje delar av straumrekningane til Merkur-butikkar med ekstraordinært høge straumutgifter i perioden september–desember. Status per no er at 225 Merkur-butikkar har fått tilsegn om straumstøtte for dei fire siste månadene i 2022. I tillegg er nokre søknader framleis til behandling.

Merkur-programmet har ved utgangen av januar delt ut 7,5 mill. kr i straumstøtte til distriktsbutikkar og kjem til å utbetale noko meir samla når alle søknadene er behandla.

Straumprisane har no stabilisert seg på eit noko lågare nivå enn slik situasjonen var tidleg i fjor haust. Likevel er utgiftene til straum framleis mykje høgare enn normalt. Mange Merkur-butikkar har små marginar, og bistanden til å dekkje delar av straumkostnadene er verdifull for desse.

Vi vil vurdere om det er behov for å vidareføre den mellombelse straumstøtteordninga som vart lansert i 2022, og vi vil i så fall kome tilbake til Stortinget med eit forslag om dette.

Helge André Njåstad (FrP) [12:40:45]: Eg takkar for svaret og registrerer at når det handlar om offentleg sektor, er ein tidleg ute og gjev føreseielege vilkår, då skal offentleg sektor få dekt utgifter dei har, men når det gjeld privat næringsliv og vanlege folk, må ein venta og sjå og koma tilbake på eigna måte, som statsråden no sa.

Når det handlar om desse minste butikkkane i distriktet, opplevde dei støtta i fjor som heilt avgjerande for at dei framleis har aktivitet. Dei skulle gjerne ønskt betre støtte fordi det er krevjande for mange distriktsbutikkar. Me ser at det er mange butikkar som er vortne stengde. Det er fleire som slit. For dei butikkkane vil det vera betre med eit meir offensivt svar: at ein faktisk vil få støtte òg i år, ikkje berre i fjor. Det er betre enn berre ei vag formulering om at ein eventuelt vil koma tilbake.

Spørsmålet mitt då er: Kvifor skal det vera forskjell på offentleg sektor, som får føreseielege vilkår, mens private bedrifter må venta og sjå?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:41:44]: Det er alltid slik at både offentleg og privat verksemd av og til må vente på konkrete svar frå regjeringa i ulike saker. Det gjaldt eksempelvis då representanten Njåstad og eg i nokre rundar snakka om dekning av koronakostnader – både meirutgifter og mindreinntekter for offentleg sektor knytt til pandemien – som regjeringa sa gjennom fjoråret at vi skulle dekkje, i tråd med det vi hadde forplikta oss til. Framstegspartiet spurde når tilbakemeldinga kom, og ho kom mot slutten av året.

På same måten sa eg òg at når det gjaldt straumstøtte til Merkur-butikkar, var det viktig å sjå på korleis utviklinga for butikkkane var, og vurdere behovet for det, og vi kom med ei konkret ordning for Merkur-butikkane.

Vi ser situasjonen an med tanke på kva som er behovet. Som eg sa i mitt første svar, er det framleis høge straumutgifter som òg treffer Merkur-butikkane i betydeleg grad, og vi vurderer situasjonen nøyte.

Helge André Njåstad (FrP) [12:42:48]: Det er heilt riktig som statsråden seier, at Framstegspartiet veldig ofte tek opp behov for forbetringar, og at statsråden svarar at ein må venta og sjå og følgja situasjonen tett, og så kjem han tilbake med pengar, som Framstegspartiet etterlyste langt tidlegare. Er det ikkje då ein betre modell at når Framstegspartiet spør etter kraftfulle tiltak for Distrikts-Noreg, for butikkar og for andre, tek statsråden det litt meir på alvor og svarar litt raskare, sånn at det både er føreseieleg for Stortinget, for butikkkane og for alle som følgjer med?

Ein treng ikkje å bruka så mange månader frå Framstegspartiet lanserer ein god idé til ein faktisk leverer på han. Historia har vist at alle dei tinga som representantane har spurt om, har regjeringa levert på, men for seint, og ein kan i år kanskje svara raskare, sånn at ein får avklaringar, som butikkkane no treng.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:43:39]: Vi har budsjettbehandling i Stortinget ved to korsvegar, både den ordinære statsbudsjettbehandlinga og behandlinga av revidert nasjonalbudsjett. Det budsjettet som vi førebels held oss til, er det som vart vedteke før jul. Der gjekk fleirtalet, bestående av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV, inn for ei løyving til Merkur-butikkane på totalt sett litt over 61 mill. kr. Det var nøyaktig den same summen som Framstegspartiet føreslo i sitt budsjettalternativ. Om budsjettforslaget til Framstegspartiet for Merkur-butikkar hadde blitt vedteke, hadde det altså vore nøyaktig like stort beløp å halde seg til per no.

Eg er oppteken av at vi må følgje situasjonen jamleg og sjå om det er behov for å vareta Merkur-butikkane

gjennom ei forlenga straumstøtteordning, og det er
noko eg i så fall vil kome tilbake til.

Presidenten [12:44:38]: Med det er sak nr. 2 avslut-
tet.

Sak nr. 3 [12:44:40]

Referat

Presidenten [12:44:40]: Det foreligger ikke noe refe-
rat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger
noen ordet før møtet heves? Så synes ikke, og møtet er
hevet.

Møtet hevet kl. 12.45.

